

Problematikker ved sammenblanding af en udbetalt personskadeerstatning med andre midler på en bankkonto – bodelingen på ægtefælleskiftet

Legal issues when mixing personal injury damages payments with other funds on a
bank account - when dividing assets in case of legal separation or divorce

Uddannelse:

Aalborg Universitet, Jura, 10. semester

Vejleder:

Marianne Holdgaard Pedersen

Forfattere:

Julie Falberg Grinderslev – 20164666

Sarah Støvlbæk – 20165421

Projekt:

Kandidatspeciale

Antal anslag:

163.789

Abstract

When a spouse receives a damages payment for a personal injury and deposits it on a bank account where the damages payment is mixed with other funds, a problem arises as to identifying which funds are consumed by subsequent withdrawals, as the funds cannot clearly be separated from each other. Previously, the processing of a personal injury damages payment at the legal separation or divorce was regulated in the Danish Judicial Effects Act (JEA),¹ art. 15(2) and the Danish Liability for Damages Act (LDA),² art. 18(2). These two articles have now been gathered in the Danish Spouses' Economic Conditions Act (SECA),³ art. 36, which was entered into force on January 1st 2018. After the amendment, the wording of the requirements for keeping a personal injury damages payment out of the equal sharing was also changed. Before the amendment, the personal injury funds had to "not be presumed to have been consumed".⁴ According to SECA, art. 36, the funds now have to be "intact".⁵

The objective of this thesis is to examine, whether or not there has been a change in the legal status regarding the issue of mixing personal injury damages payments with other funds on a bank account after SECA entered into force. Furthermore, the thesis will examine what precedent, if any, the Supreme Court's decision of January 30th 2018 has had for the current legal position.

To examine this issue, the legal dogmatic method will be used. The actual wording of SECA art. 36 does not contain any clues on how to assess, whether the personal injury damages payment is intact or not. It's therefor relevant to include the preparatory legislative work, verdicts and to some extend legal literature. There have, however, not been rendered any verdicts on this subject since the SECA entered into force, why only verdicts from when the JEA and the LDA was applicable can be incorporated in the thesis. The implications of this will be addressed in the thesis.

The thesis includes a delimitation of which personal injury damages payments are covered by SECA art. 36, an overview of how the issues of buying assets with mixed funds are solved in SECA art. 24, and an analysis of whether there's a difference between the assessment of "not presumed to be consumed" and "intact". Furthermore, the thesis contains a review and an assessment of

¹ Own translation

² Ibid

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ Ibid

submitted proposals for solutions on the mixed funds-issue. The review of the proposed solutions will be used in the review and analysis of the Supreme Court's verdict of 30th January 2018. Furthermore the review will be used in the subsequent analysis of two articles published as a result of the verdict, where it's claimed, that the verdict contains a new and complete solution for solving the mixed funds-issue. Finally, the thesis includes a review of the spouses' options for entering into agreements regarding how the personal damages payment is to be processed in case of legal separation or divorce.

In conclusion the thesis finds that the change in wording in SECA art. 36 from "not presumed to have been consumed" to "intact" has not changed the legal status of the issue of mixing personal injury damages payments with other funds on a bank account, but the Supreme Court's decision of January 18th 2018 presents a new way of assessing whether or not the personal injury damages payments is intact.

1. INDLEDNING.....	1
1.1. INDLEDNING OG PROBLEMFORMULERING.....	1
1.2. AFGRÆNSNING	3
1.3. METODEAFSNIT.....	4
2. LOV OM ÆGTEFÆLLERS ØKONOMISKE FORHOLD	6
2.1. INDFØRELSEN AF LOV OM ÆGTEFÆLLERS ØKONOMISKE FORHOLD	6
2.2. DET TIDLIGERE KRYDSFELT MELLEM EAL OG RVL.....	7
2.2.1. RVL.....	7
2.2.2. EAL	8
2.2.3. KRYDSFELT.....	9
3. ÆFL § 36.....	10
3.1. PERSONSKADEERSTATNINGER.....	10
3.1.1. HVILKE ERSTATNINGER OG GODTGØRELSER ER OMFATTET AF ÆFL § 36?.....	11
3.1.2. HVILKE ERSTATNINGER OG GODTGØRELSER ER IKKE OMFATTET AF ÆFL § 36?	13
3.1.3. SELVE ERSTATNINGS- OG GODTGØRELSESBELØBET	15
3.2. AFGRÆNSNING AF EN PERSONSKADEERSTATNING CTR. SÆREJE.....	17
3.3. SAMMENBLANDINGSPROBLEMATIKKEN – ÆFL § 24.....	19
3.3.1. RETSSTILLINGEN VED SAMMENBLANDING AF AKTIVER	22
3.3.2. RETSSTILLINGEN VED SAMMENBLANDING AF MIDLER PÅ EN BANKKONTO	23
3.4. ”I BEHOLD” CTR. ”IKKE ANTAGES AT VÆRE FORBRUGT”	25
3.4.1. RVL OG EAL – ”IKKE ANTAGES AT VÆRE FORBRUGT”	26
3.4.2. ÆFL - ”I BEHOLD”	26
3.4.3. – SAMMENLIGNING AF ”IKKE ANTAGES AT VÆRE FORBRUGT” OG ”I BEHOLD”	29
4. TEORETISKE FORTOLKNINGSRAMMER.....	30
4.1. INTRODUKTION	30
4.2. IDENTIFIKATIONSMETODEN.....	32
4.3. REGULERINGSKRAVSMETODEN	35
4.4. FORHOLDSMÆSSIG FORDELING.....	37
4.5. SYNKE TIL BUNDS.....	40
4.6. UDFALDET AF DE TEORETISKE FORTOLKNINGSRAMMER.....	44
4.7. SAMMENBLANDING AF MERE END TO FORMUEARTER	45
4.8. SAMMENFATNING.....	47

<u>5. HØJESTERETS AFGØRELSE AF 30. JANUAR 2018</u>	<u>50</u>
5.1. INTRODUKTION	50
5.2. SAGSFREMSTILLING.....	51
5.3. BYRETTENS OG LANDSRETTENS RESULTAT OG BEGRUNDELSE.....	52
5.4. HØJESTERETS RESULTAT OG BEGRUNDELSE.....	53
5.5. ANALYSE AF UFR 2018.1539 H	53
<u>6. DEN STORE BAGEDYST.....</u>	<u>54</u>
6.1. INTRODUKTION	54
6.2. LAGKAGEMODELLEN.....	55
6.3. PANDEKAGEPRINCIPPET.....	56
6.4. ANALYSE AF LAGKAGEMODELLEN	58
6.4.1. SAMMENLIGNING MED DE TEORETISKE FORTOLKNINGSRAMMER	58
6.4.2. LAGKAGEMODELLENS ANVENDELSESOMRÅDE	59
6.4.3. BETYDNINGEN FOR DEN FREMTIDIGE VURDERING AF SAMMENBLANDINGSPROBLEMATIKKEN	63
<u>7. AFTALER OM DELING AF PERSONSKADEERSTATNINGER.....</u>	<u>64</u>
7.1. AFTALER OM LIGEDELING, JF. ÆFL § 16	64
7.2. AFTALER OM FORLODS UDTAGELSE, JF. ÆFL § 12, STK. 2, NR. 4	66
7.3. SAMMENFATNING.....	67
<u>8. KONKLUSION</u>	<u>68</u>
<u>9. LITTERATURLISTE.....</u>	<u>70</u>
<u>BILAG 1 – ILLUSTRATION AF LAGKAGEMODELLEN</u>	<u>75</u>

1. Indledning

1.1. Indledning og problemformulering

Ægtefæller har en stor interesse i at kende deres retsstilling, således at de har mulighed for at træffe beslutninger på et tilstrækkeligt oplyst grundlag og overskue retsvirkningerne af deres dispositioner. Tidligere var personskadeerstatningers deling på ægtefælleskiftet reguleret af henholdsvis Erstatningsansvarslovens (EAL) § 18, stk. 2⁶ og Retsvirkningslovens (RVL) § 15, stk. 2.⁷ Lov om ægtefællers økonomiske forhold (Ægtefælleloven – forkortet ÆFL)⁸ fjerner det tidligere krydsfelt, som befandt sig mellem EAL og RVL i henhold til personskadeerstatningers behandling på ægtefælleskiftet, og samler i stedet bestemmelserne i ÆFL § 36.

Grundprincippet ved ægteskabets indgåelse og opløsning er delingsformue, jf. ÆFL § 5, hvorefter der som udgangspunkt på et ægtefælleskifte skal foretages en lighedeling af boet. Der kan dog være flere forhold, som tilsiger, at ikke alle aktiver skal deles ligeligt mellem ægtefællerne. Når den skadelidte ægtefælle har fået udbetalt en personlig erstatning eller godtgørelse som følge af en skade, er det muligt for denne at holde beløbet uden for lighedelingen, jf. ÆFL § 36. For at kunne holde en personskadeerstatning uden for lighedelingen, var det efter den tidligere tilsvarende EAL § 18, stk. 2 en betingelse, at beløbet ”ikke måtte antages at være forbrugt”. Ordlyden af bestemmelsen er ændret i ÆFL § 36, idet det nu er en betingelse for forlods udtagelse, at beløbet ”er i behold”. Der er her ved sket en ændring af ordlyden, hvorfor det er relevant at undersøge, hvorvidt dette har medført en ændring af retstilstanden på området.

Højesteret traf den 30. januar 2018 afgørelse om, at en skadelidte ægtefælle kunne holde en udbetalt gruppelevsfor sikring uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet, idet Højesteret fandt, at beløbet ikke måtte antages at være forbrugt trods en sammenblanding med ægtefællens øvrige formue.⁹ Afgørelsen er truffet efter ÆFL's vedtagelse og ikrafttræden. Dog prøver Højesterets afgørelse, UfR 2018.1539 H, tidligere instansers afgørelser, som blev afsagt før lovens ikrafttræden, hvorfor dommen er truffet med afsæt i dagældende EAL og RVL. Spørgsmålet er herefter, hvorvidt denne afgø-

⁶ LBK nr. 266 af 21.03.2014: Bekendtgørelse af lov om erstatningsansvar

⁷ LBK nr. 1814 af 23.12.2015: Bekendtgørelse af lov om ægteskabets retsvirkninger

⁸ LBK nr. 774 af 07.08.2019: Bekendtgørelse af lov om ægtefællers økonomiske forhold

⁹ UfR 2018.1539 H

relse kan bidrage til fortolkningen af retstilstanden vedrørende personskadeerstatningers sammenblanding med midler af anden formueart på en konto til brug for behandlingen på ægtefælleskiftet efter ÆFL's ikrafttræden, og i givet fald, i hvilket omfang.

Formålet med afhandlingen er herefter at undersøge, om vedtagelsen af ÆFL har afklaret retstilstanden i forhold til sammenblandingsproblematikken for personskadeerstatningers forlods udtagelse på ægtefælleskiftet, når denne er sammenblandet med andre midler på en bankkonto, og hvis ikke, om Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 kan bidrage til afklaringen heraf.

Afhandlingen tager på baggrund heraf afsæt i følgende problemformulering:

Er retstilstanden i forhold til sammenblandingsproblematikken ændret efter vedtagelsen af Lov om ægtefællers økonomiske forhold i henhold til at anse en personskadeerstatning som værende i behold på ægtefælleskiftet, og hvilken betydning, hvis nogen, har Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 for den gældende retsstilling?

Afhandlingen vil indledningsvist undersøge, hvad formålet har været med revideringen af RVL og indførslen af ÆFL, herunder med inddragelse af RVL og EAL og krydsfeltet, der tidligere befandt sig mellem disse bestemmelser. Afhandlingen vil analysere ÆFL § 36, som regulerer området for personlige erstatningers og godtgørelses forlods udtagelse i tilfælde af separation eller skilsmisse. Dernæst vil afhandlingen indeholde en analyse af, hvorledes personskadeerstatninger adskiller sig fra særeje, samt en analyse af ÆFL 24, som forsøger at løse sammenblandingsproblematikken for aktiver. Afhandlingen vil undersøge, hvorvidt der er sket en ændring i retstilstanden og bevisbyrden i forbindelse med personskadeerstatningers forlods udtagelse på ægtefælleskiftet med ændringen af ordlyden fra "ikke antages at være forbrugt" til "i behold". Herefter vil der være en gennemgang af forskellige teoretiske fortolkningsrammer, som juridiske forfattere har fremsat som forslag til løsninger på sammenblandingsproblematikken. Afhandlingen vil derudover analysere Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 og undersøge, hvilken metode der anvendes ved opgørelsen på ægtefælleskiftet i den pågældende sag, samt hvilken betydning det har for dommens præjudikatsværdi, at denne er afsagt i henhold til den tidligere lovgivning på området. Efterfølgende vil afhandlingen inddrage og vurdere juridiske forfatteres skøn af brugen og rækkevidden af Højesterets afgørelse fra januar 2018, hvorefter der angiveligt er opstået en ny fremgangsmåde for vurderingen af, om en

personskadeerstatning er i behold. Endeligt vil afhandlingen behandle muligheden for at indgå forhåndsftaler om personskadeerstatningers eventuelle deling på ægtefælleskiftet.

1.2. Afgrænsning

Afhandlingen har sit fokus på personskadeerstatningers behandling, og derved ikke andre personlige rettigheder som eksempelvis pensioner. Afhandlingen vil analysere ÆFL § 36, som regulerer, hvornår en personlig erstatning kan holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet. Efter ÆFL § 36 er ordlyden nu den, at såfremt den personlige erstatning ”er i behold”, kan beløbet holdes uden for lighedelingen på skiftet.

Afhandlingen vil analysere, hvornår en personskadeerstatning må anses for værende i behold, og om denne formulering har gjort den fremtidige håndtering af sammenblandingensproblematikken mere klar og præcis, end hvad tilfældet var med den tidligere lovgivning på området. Til belysning af dette inddrages og analyseres Højesterets dom af 30. januar 2018. Afhandlingen vil analysere, hvilken betydning afgørelsen har for retstillingen i henhold til sammenblandingensproblematikken i forbindelse med personskadeerstatningers forlods udtagelse på ægtefælleskiftet. Retspraksis vedrørende sammenblandingensproblematikken er stærkt begrænset, og der er ikke afsagt andre domme på området siden 2018, som berører netop dette problem. Afhandlingen vil derfor primært have fokus på at analysere Højesteretsafgørelsen og præjudikatsværdien af denne.

Afhandlingen behandler udelukkende sammenblandingensproblematikken i henhold til personskadeerstatningers forlods udtagelse på ægtefælleskiftet i tilfælde af separation eller skilsmisse og afgrænser sig derved fra at behandle sammenblandingensproblematikken på dødsboskiftet.

På det privatretlige område sammenligner Danmark sig ofte med andre Skandinaviske lande såsom Norge og Sverige, idet lovgiver ofte søger inspiration her, når der skal vedtages ny lovgivning på det privatretlige område. Dette var ligeledes tilfældet ved vedtagelsen af ÆFL.¹⁰ Afhandlingen analyserer ikke nærmere, hvorledes retstilstanden er på området for personskadeerstatningers forlods udtagelse på ægtefælleskiftet i vore nabolande. Ydermere afgrænser afhandlingen sig fra at behandle de processuelle regler for ægtefælleskiftet.

¹⁰ Betænkning nr. 1552/2015, s. 319 ff.

1.3. Metodeafsnit

Afhandlingen tager udgangspunkt i den retsdogmatiske metode, hvorefter der udarbejdes en systematisk fremstilling og beskrivelse af gældende ret, herunder ved analyse og fortolkning af denne.¹¹ For at besvare afhandlingens problemformulering vil blandt andet RVL § 15, EAL § 18, stk. 2 og ikke mindst ÆFL § 36, samt forarbejderne til disse, blive undersøgt med henblik på at skabe overblik over bestemmelserne, afklare formålene bag disse samt belyse forskellene imellem dem.

I den danske lovgivning findes et hierarki, der angiver de forskellige retskilders værdi.¹² Grundloven tillægges den højeste værdi efterfulgt af henholdsvis love, bekendtgørelser, anordninger, cirkulærer samt vejledninger.¹³ Afhandlingen vil primært anvende love og bekendtgørelser i sin analyse af den gældende retstilstand, da bekendtgørelser er udstedt med hjemmel i lov og er bindende over for både borgere og offentlige myndigheder, når bekendtgørelsen er offentliggjort.¹⁴ De anvendte love vil bestå af EAL, RVL og ÆFL, og den i afhandlingen anvendte betænkning er bet. nr. 1552 af 2015 (udkast til Lov om ægtefællers økonomiske forhold). Til fortolkning af lovene vil der som udgangspunkt blive anvendt ordlydsfortolkning, hvorefter indholdet af bestemmelsen fortolkes ud fra den naturlige og sædvanlige forståelse af ordlyden.¹⁵ Ved fortolkningen af ÆFL § 36 kan det ligeledes være relevant at anvende en analog fortolkning. Dette indebærer, at en lovbestemmelse, der ikke efter sin ordlyd finder anvendelse på den pågældende problemstilling, alligevel kan bidrage til fortolkningen.¹⁶

Forarbejder til loven består af udkast og bemærkninger til lovforslag, behandlinger i Folketinget, høringer og høringssvar samt betænkninger, som lovforslaget henviser til.¹⁷ Afhandlingen vil anvende lovbemærkninger i form af Lovforslag nr. L 178 samt udkast til lovforslag i form af bet. nr. 1552 af 2015, da disse giver et indblik i formålene og hensynene bag lovenes vedtagelse. Forarbejderne er derfor et værktøj til formålsfortolkning, i de tilfælde hvor en ren ordlydsfortolkning ikke er tilstrækkelig. Forarbejderne er dog traditionelt ikke en retskilde, selvom de af nogen anses herfor.¹⁸

¹¹ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, s. 86

¹² Mads Bryde Andersen, *Ret & metode*, s. 133

¹³ Jens Evald, *Retskilderne og den juridiske metode*, 2000, s. 7

¹⁴ *Ibid.*, s. 30

¹⁵ https://www.dakofa.dk/fileadmin/user_upload/documents/Arrangementer/2014/140506_07/20140506_1245_Affaldsju-ra_-_juridisk_metode.pdf (s. 4) Besøgt d. 23. februar 2021, kl. 15.13

¹⁶ *Ibid.* (s. 5) Besøgt d. 23. februar 2021, kl. 13.42

¹⁷ https://www.ft.dk/da/ofte-stillede-spoergsmaal/lov_hvad-er-forarbejder Besøgt d. 23. februar 2021, kl. 15.19

¹⁸ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, s. 347

Det afgørende for, om forarbejderne kan anses for værende en retskilde, må afgøres ud fra, om domstolene gør brug af dem. Hvis domstolene anvender forarbejder i deres beslutningsgrundlag, får forarbejderne karakter af en retskilde, idet domstolene enten kan foretage en indskrænkende eller en udvidende fortolkning i henhold til ordlyden i overensstemmelse med formålet med lovbestemmelsen. Dermed får forarbejderne indflydelse på anvendelsen af bestemmelsen.¹⁹

Til brug for undersøgelsen af ÆFL § 36's indhold og rækkevidde, vil der ligeledes blive inddraget retspraksis fra de danske domstole inklusiv den nyeste dom fra Højesteret.²⁰ Retsspraksis afsagt på baggrund af de tidligere gældende RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2 kan hjælpe med at give et billede af retstilstanden, idet der på nuværende tidspunkt ikke findes domme, der direkte fortolker ÆFL § 36. Domme afsagt af Højesteret anses for at have en højere præjudikatsværdi end domme afsagt af landsretterne og byretterne, da domme afsagt af disse instanser netop kan ankes til landsretten eller Højesteret, og dermed ændres, hvorimod Højesterets domme er endelige og kun kan ændres ved en senere Højesteretsdom.²¹ Alene højesteretsdomme og landsretsdomme offentliggøres i Ugeskrift for Retsvæsen, hvorfor byretsdomme ikke vil blive inddraget i afhandlingen. Afhandlingens fokusområde har endvidere været reguleret siden 1925, hvorfor dommenes alder må inddrages i vurderingen af deres præjudikatsværdi. Afhandlingen vil derfor undersøge den nyeste retspraksis på området, da denne må anses for at have størst præjudikatsværdi.²² Afhandlingen vil primært analysere og vurdere Højesterets dom af 30. januar 2018 ud fra dens præjudikatsværdi.

Afhandlingen vil dermed analysere loven, gældende ret, lovforarbejder og betænkninger, men da retstilstanden på området er uklar, vil der herudover anvendes juridiske forfatteres fortolkningsbidrag til klarlæggelse af, hvad ÆFL § 36 indebærer og medfører. Juridisk litteratur er ikke en retskilde, men består af forskellige juridiske eksperters analyser og vurderinger af, hvad gældende ret er.²³ Afhandlingen vil anvende juridisk litteratur, når formålene bag bestemmelserne ikke klart kan fastlægges trods ordlydsfortolkning og formålsfortolkning, samt når der foreligger sparsom retspraksis.

¹⁹ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, s. 302-305

²⁰ UfR 2018.1539 H

²¹ Carsten Munk-Hansen, *Retsvidenskabsteori*, s. 300

²² *Ibid.*, s. 307

²³ *Ibid.*, s. 346

2. Lov om ægtefællers økonomiske forhold

2.1. Indførelsen af Lov om ægtefællers økonomiske forhold

Lov om ægtefællers økonomiske forhold trådte i kraft den 1. januar 2018. Loven afløste den tidligere gældende lov om ægteskabets retsvirkninger, som i sin grundform ikke har gennemgået en større ændring siden lovens ikrafttræden i 1925.²⁴ Der har dog gennem tiden været nedsat forskellige udvalg for at modernisere lovgivningen og tilpasse denne til tidens familiestrukturer og sammensætning. Allerede i 1960'erne og 1970'erne ønskedes det at ændre lovgivningen på området og modernisere denne.²⁵ Én af problematikkerne, der ønskedes løst allerede i 1974, var kompleksiteten i loven, hvilket søgtes løst med få bestemmelser der dækkede bredt, og derved overlod skønnet til skifteretten.²⁶ Dette medførte dog ikke større ændringer af loven på daværende tidspunkt. RVL gennemgik herefter i 1990 og 2006 en større ændring af de materielle regler, idet henholdsvis reglerne om særeje og pensioner blev ændret. Dog fastholdt loven fortsat sine grundlæggende bestemmelser om ægtefællers formueforhold fra 1925.²⁷

Siden 1925 er der sket væsentlige ændringer i vores samfund og ikke mindst en ændring i samfundets familiemønstre, idet vi i dag, i højere grad end tidligere, blandt andet ser flere familier med dine, mine og vores børn.²⁸ Grundet disse ændringer nedsatte Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget i 2009 et udvalg, som skulle gennemgå RVL's bestemmelser for at vurdere, om bestemmelserne skulle moderniseres og ændres.²⁹ Udvalget vurderede, at der var behov for en gennemgribende ændring af RVL, hvorfor udvalget udarbejdede et lovudkast, som resulterede i bet. nr. 1552 af 2015. Kommissoriet anførte, at udvalgets arbejde så vidt muligt skulle afsluttes inden for 3 år.³⁰ Udarbejdelsen af ÆFL endte dog med at vare knap 10 år, hvilket understreger, hvor omfattende arbejdet med moderniseringen, og udarbejdelsen har været.

Formålet med moderniseringen af RVL var, at hovedelementerne i loven skulle opretholdes, og at loven skulle harmoniseres med EU-lovgivningen. Derudover ønskedes samtlige bestemmelser om

²⁴ Lov nr. 56 af 18.03.1925: Lov om ægteskabets retsvirkninger

²⁵ Se betænkning nr. 305/1962, betænkning nr. 415/1966 og betænkning nr. 714/1974

²⁶ Betænkning nr. 714/1974, s. 47

²⁷ Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget, 2009, s. 1

²⁸ L 178, s. 22

²⁹ Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget, 2009, s. 2

³⁰ Ibid, 2009, s. 6

ægtefællers økonomiske forhold samlet i én lov.^{31 32} Det samlede udvalgs overvejende fokus var at skabe et enkelt og forudsigeligt system, der skulle skabe rimelige resultater.^{33 34} Ligeledes var der fokus på, at ændringerne ikke måtte medføre et større behov for domstolsbehandling end tidligere. Loven skulle herefter udformes i et klart og tydeligt sprog, således at ægtefællerne ville få lettere ved at forstå deres retsstilling og navigere i bestemmelserne.³⁵

2.2. Det tidligere krydsfelt mellem EAL og RVL

2.2.1. RVL

Af RVL § 15, stk. 1 fremgik, at alt, hvad ægtefællerne ejede ved ægteskabets indgåelse eller senere erhvervede, skulle indgå i det almindelige formuefællesskab mellem dem, medmindre det var gjort til særeje. Den legale formueordning var dermed positivt afgrænset. Dog kunne visse aktiver holdes uden for lighedelingen, såfremt der forelå en rettighed, som var uoverdragelig eller i øvrigt var af personlig art, jf. RVL § 15, stk. 2. Det var ikke i RVL § 15, stk. 2 nærmere defineret, hvorledes rettigheden skulle behandles på ægtefælleskiftet. Dette måtte i stedet afgøres ud fra en fortolkning af den enkelte rettigheds karakter.³⁶ Disse personlige rettigheder, som var omfattet af § 15, stk. 2, kunne dermed holdes uden for lighedeling og udtages forlods, såfremt dette var foreneligt med de særligt gældende regler for den pågældende rettighed. Før en rettighed var omfattet af RVL § 15, stk. 2 skulle den have et særligt personligt præg og have en personlig tilknytning til én af ægtefællerne.³⁷ En af disse personlige rettigheder var personskadeerstatninger. En sådan erstatning er knyttet til én bestemt ægtefælle, som har pådraget sig en personskaade, hvorfor erstatningen skal dække det tab, som den pågældende ægtefælle har lidt.³⁸ Disse personskadeerstatninger var tidligere nærmere reguleret i dagældende EAL § 18, stk. 2.

³¹ Skriftlig fremsættelse af L 178

³² L 178, s. 22

³³ TFA 2015.234, s. 3

³⁴ Betænkning nr. 1552/2015, s. 242

³⁵ L 178, s. 22

³⁶ Betænkning nr. 1552/2015, s. 223

³⁷ Gitte Meldgaard Abrahamsen, *Pensionslignende regler ved separation og skilsmisse*, s. 41

³⁸ Betænkning nr. 1552/2015, s. 224

2.2.2. EAL

Efter dagældende EAL § 18, stk. 2 kunne erstatninger og godtgørelser, som var udbetalt i forlængelse af en personskade, udtages forlods fra ligedelingen på et skifte i anledning af separation eller skilsmisse, såfremt denne ikke måtte antages at være forbrugt. De personlige erstatninger og godtgørelser, som eventuelt kunne holdes uden for ligedelingen, var tab, som den skadelidte led som følge af skaden, herunder blandt andet erstatning for tabt erhvervsevne, erstatning for tab af forsørger og godtgørelse for svie og smerte. Derudover var godtgørelse for blandt andet voldtægt, grov vold og frihedsberøvelse ligeledes omfattet af EAL § 18, stk. 2. De personlige erstatninger og godtgørelser, der var omfattet af EAL § 18, stk. 2, omhandlede erstatnings- og godtgørelseskrav fra skadepolderens ansvarsforsikring, og dermed ifølge lovens forarbejder ikke erstatning eller godtgørelse fra skadelidtes egne forsikringer. Trods dette var der bred enighed om, at ulykkesforsikringer også var omfattet efter en analog anvendelse af EAL § 18, stk. 2. Det var dog uafklaret, hvorvidt forsørgertabserstatninger i forbindelse med livsforsikringer ligeledes skulle omfattes analogt.³⁹ Denne diskussion vil dog ikke yderligere blive behandlet i afhandlingen.

Modsætningsvist var der en række personlige erstatninger og godtgørelser, som ikke var omfattet af EAL § 18, stk. 2. Efter EAL § 18, stk. 3 var erstatning og godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste ikke omfattet af EAL § 18, stk. 2, idet en sådan erstatning træder i stedet for en lønindtægt. Den skadelidte ægtefælle har fået erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste udbetalt, idet vedkommende grundet skaden har mistet en indtægt, som denne ikke længere kan oppebære. Erstatningen kompenserer for det tab, der allerede er lidt, og erstatter dermed den tabte lønindtægt, som den skadelidte ægtefælle ville have haft, såfremt skaden ikke var sket. Erstatningen er derfor et surrogat for en lønindtægt, der ville være indgået i formuedelingen, såfremt skaden ikke var indtrådt. På denne baggrund kunne en erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ikke holdes uden for ligedelingen på skiftet - heller ikke såfremt denne ikke måtte antages at være forbrugt.⁴⁰

Som ovenfor nævnt kunne en personlig erstatning eller godtgørelse kun holdes uden for ligedelingen, såfremt denne ikke måtte antages at være forbrugt. Det var dog i denne forbindelse ikke et krav, at erstatningen eller godtgørelsen var holdt adskilt fra ægtefællernes øvrige formue. Når en ægtefælle på skiftet ønskede at påberåbe, at en personlig erstatning kunne udtages forlods, var det

³⁹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 224

⁴⁰ L 178, s. 79

den skadelidte ægtefælle, som havde bevisbyrden for, at erstatningen ikke var forbrugt.⁴¹ Denne problemstilling vedrørende, hvornår en erstatning eller godtgørelse ikke må antages at være forbrugt, vil blive behandlet nærmere i afsnit 3.4.1.

Det, der kunne holdes uden for lighedelingen, var selve erstatningsbeløbet. Indtægter og værdistigninger som følge af erstatnings- eller godtgørelsesbeløbet kunne derimod ikke holdes uden for lighedelingen. Dette var en klar adskillelse fra særeje, hvor indtægter og værdistigninger både dengang og i dag følger særejet, får status deraf og dermed ikke indgår i lighedelingen.⁴²

2.2.3. Krydsfelt

Inden vedtagelsen af ÆFL var forlods udtagelse af personskadeerstatninger, som gennemgået ovenfor i afsnit 2.2.1 og 2.2.2, delvist reguleret i henholdsvis RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2. For at opnå kendskab til sin retsstilling var det indledningsvist nødvendigt at undersøge, om der var hjemmel i RVL § 15, stk. 2 til fravigelse af udgangspunktet om lighedeling og dernæst undersøge, om den pågældende erstatning eller godtgørelse reelt var omfattet af undtagelsen til lighedeling, jf. EAL § 18, stk. 2. Dette skabte et krydsfelt mellem to love, hvorefter der samtidigt skulle udøves et skøn i forhold til, om beløbet kunne antages at være forbrugt. Dette gjorde det kompliceret for ægtefæller, og måske endda jurister, at finde frem til retsstillingen i deres konkrete sag.

Som nævnt i afsnit 2.1. var der allerede i 1960'erne og 1970'erne fremsat kritik af lovens kompleksitet, hvorfor det ønskedes at lave så få bestemmelser som muligt af hensyn til overskueligheden. Dette må antages at være søgt løst af Retsvirkningslovsudvalget ved at samle bestemmelserne i én lov. Spørgsmålet bliver herefter, om denne opsamling i virkeligheden reelt har fjernet det tidligere krydsfelt, eller om det muligvis er forøget i forsøget på at fjerne det.

I den nugældende ÆFL må ægtefællerne indledningsvist orientere sig i § 26, der oplister en række rettigheder og aktiver, som ikke indgår i lighedelingen af ægtefællernes delingsformue ved separation eller skilsmisse, jf. ÆFL § 26. Alt, hvad der herefter deles, afgøres ud fra en fortolkning af reglerne i §§ 34-37. Efter ÆFL § 37 indgår rettigheder, der ikke kan overdrages eller i øvrigt har personlig karakter, kun i formuedelingen, i det omfang det er foreneligt med de regler, der gælder for disse rettigheder. ÆFL § 37 erstatter dermed den tidligere gældende RVL § 15, stk. 2. ÆFL § 37

⁴¹ L 178, s. 79

⁴² Ibid, s. 79

siger ikke noget om, hvorvidt rettigheden skal holdes uden for lighedelingen eller ej. Dette skal i stedet afgøres ud fra den enkelte rettigheds karakter. ÆFL § 37 henviser dermed til de enkelte bestemmelser, som regulerer de enkelte rettigheder – præcis ligesom RVL § 15, stk. 2. De personlige erstatninger og godtgørelser er i ÆFL reguleret i § 36, hvorefter værdien af en ægtefælles personskadeerstatninger kan holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet, såfremt det modtagne fortsat er i behold. Denne bestemmelse erstatter dermed tidligere gældende EAL § 18, stk. 2.⁴³

Efter lovændringen er der nu tre bestemmelser i én samlet lov, nemlig ÆFL §§ 26, 36 og 37, i stedet for to bestemmelser i hver sin lov, de tidligere gældende RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2. Ud over de to allerede kendte bestemmelser, der er rykket over i ÆFL, er det derfor nu endvidere nødvendigt at orientere sig i ÆFL § 26, hvilket muligvis kan anses som en udvidelse af krydsfeltet. Modsætningsvist kan der dog argumenteres for, at krydsfeltet er formindsket, da ægtefællerne nu alene skal orientere sig i én lov. Hvorvidt krydsfeltet er formindsket eller forøget må afprøves i de følgende år.

3. ÆFL § 36

3.1. Personskadeerstatninger

Som nævnt i afsnit 2.2.3. indgår rettigheder, der ikke kan overdrages eller i øvrigt er af personlig karakter, kun i formuedelingen, i det omfang det er foreneligt med de regler, der gælder for disse enkelte rettigheder, jf. ÆFL § 37. Bestemmelsen regulerer ikke nærmere, hvorledes de enkelte personlige rettigheder herefter skal deles på ægtefælleskiftet. Dette skal i stedet afgøres ud fra de konkrete bestemmelser, som regulerer den enkelte rettighed. De personlige erstatninger og godtgørelser er reguleret nærmere i ÆFL § 36, hvorefter værdien af en ægtefælles erstatninger, godtgørelser og forsikringsudbetalinger mv. ikke indgår i formuedelingen på ægtefælleskiftet, såfremt beløbet må anses for værende i behold. Det er herefter relevant at undersøge, hvornår der foreligger en personskadeerstatning, som er omfattet af ÆFL § 36.

⁴³ Irene Nørgaard, *Familieret*, 2019, s. 300

3.1.1. Hvilke erstatninger og godtgørelser er omfattet af ÆFL § 36?

Som tidligere omtalt bygger ÆFL § 36 som udgangspunkt på EAL § 18, stk. 2. De erstatninger, der kunne holdes uden for ligedelingen efter EAL § 18, stk. 2, var de erstatninger, der havde et særligt personligt præg, og som var tilknyttet den berettigede person. Dette er videreført i ÆFL § 36.⁴⁴ Det personlige præg understøttes af, at sådanne personskadeerstatninger i en vis udstrækning er uoverdragelige og ligeledes har en særstilling i forhold til andre rettigheder, idet der ikke kan foretages udlæg i disse, hvorfor de dermed er eksekutionsfritaget, jf. RPL § 513, stk. 1.⁴⁵ ⁴⁶ I forbindelse med motiverne til RPL § 513, stk. 1 har Ernst Andersen hertil anført, at formuefællesskabet mellem ægtefællerne ikke kan være ”så omfattende, at det griber beløb, der træder i stedet for arme, ben, syn, hørelse mv.”.⁴⁷ Dette understøtter, at en personskadeerstatning er en personlig erstatning med et særligt præg, som den skadelidte ægtefælle skal have adgang til at beholde i tilfælde af separation eller skilsmisse.

Det er dog ikke kun erstatninger, men ligeledes godtgørelser og forsikringsudbetalinger, som er omfattet af ÆFL § 36. Ifølge bestemmelsens ordlyd er erstatninger, godtgørelser og forsikringsudbetalinger mv., der skyldes erhvervsevnetab, varigt mén, svie og smerte, kritisk sygdom og tort mv. omfattet af bestemmelsen. Personskadeerstatninger kompenserer for en fremtidig manglende indtjeningsevne og de gener og ulemper, som skadelidte nu må leve med fremover. Dette er netop årsagen til, at udvalget i lovforslaget til ÆFL fandt, at det ville være rimeligt, såfremt en skadelidt ægtefælle ville kunne holde en personskadeerstatning uden for ligedelingen på ægtefælleskiftet, i det omfang erstatningen må anses for værende i behold.⁴⁸

Ud fra ordlyden af ÆFL § 36 kan det først og fremmest lægges til grund, at de erstatninger og godtgørelser, der tidligere var omfattet af EAL § 18, stk. 2, er direkte videreført i ÆFL § 36, stk. 1, hvorefter tab af erhvervsevne, forsørgertabserstatning, kritisk sygdom og erstatning for andet tab, som følge af skaden, herunder blandt andet forlængelse af uddannelse, godtgørelse for svie og smerte og godtgørelse for varigt mén, kan holdes uden for ligedelingen på ægtefælleskiftet, såfremt disse må anses for værende i behold. En forsørgertabserstatning indgår ikke i formuedelingen, uanset om denne er udbetalt til længstlevende ægtefælle eller til dennes børn. Det barn, der derved har modta-

⁴⁴ Irene Nørgaard, *Familieret*, 2019, s. 313

⁴⁵ L 178, s. 78

⁴⁶ Linda Nielsen og Annette Kronborg, *Skilsmisseret*, s. 151

⁴⁷ Ernst Andersen, *Familieret*, s. 188

⁴⁸ L 178, s. 79-80

get en forsørgertabserstatning fra en afdød forælder, vil på et ægtefælleskifte i tilfælde af dennes egen separation eller skilsmisse kunne holde erstatningen uden for delingen.⁴⁹

ÆFL § 36, stk. 1 omfatter ikke alene erstatninger eller godtgørelser efter EAL men tillige erstatninger og godtgørelser efter arbejdsskadesikringsloven⁵⁰ for tab af erhvervsevne, forsørgertabserstatning samt godtgørelse for varigt mén, idet disse erstatninger ligeledes vedrører den fremtidige mulighed for indtægt og er knyttet til den enkelte ægtefælle.⁵¹ Derudover er godtgørelser og erstatninger efter EAL § 26 omfattet af ÆFL § 36, jf. stk. 2. EAL § 26 omfatter godtgørelse for retsstridige krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, herunder blandt andet godtgørelse til voldtægts ofre og ofre for grov vold. Derudover er godtgørelse til efterladte efter EAL § 26 a ligeledes omfattet af bestemmelsen, jf. ÆFL § 36, stk. 2. Efter EAL § 26 a kan der gives godtgørelse til den efterlevende ægtefælle, såfremt den, der forvolder den anden ægtefælles død, har gjort dette med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

Godtgørelser for overtrædelser af lov om ligestilling af kvinder og mænd samt lov om etnisk ligebehandling er ligeledes omfattet af ÆFL § 36, jf. stk. 2.⁵² Godtgørelser efter lov om etnisk ligebehandling udbetales i forbindelse med forskelsbehandling uden tilknytning til arbejdsmarkedet, f.eks. afvisning fra natklubber og barer i nattelivet.⁵³ Alle disse erstatninger kompenserer som nævnt for et fremtidigt indtægtstab, en fysisk skade, en psykisk lidelse eller en krænkelse, herunder f.eks. frihedsberøvelse. Erstatningerne og godtgørelserne er dermed ligeledes knyttet til den skadelidtes person, hvorfor de kan holdes uden for formuedelingen på ægtefælleskiftet, i det omfang de er i behold.⁵⁴

Ud fra bestemmelsens ordlyd er det klart, at ovennævnte erstatninger, godtgørelser og forsikringsudbetalinger er omfattet af ÆFL § 36, idet disse direkte er oplyst i bestemmelsen. Dog fremgår der et ”mv.” af ordlyden, hvorfor spørgsmålet herefter bliver, hvad der ligger i dette, og hvilke erstatninger og godtgørelser der ligeledes er omfattet af bestemmelsen, uden at disse direkte er oplyst. ÆFL § 36 omfatter tillige andre erstatninger og godtgørelser, hvis formål er at kompensere for et

⁴⁹ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 265

⁵⁰ Lovbekendtgørelse nr. 376 af 31.03.2020 om arbejdsskadesikring

⁵¹ L 178, s. 81

⁵² Ibid, s. 81

⁵³ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 264

⁵⁴ L 178, s. 80

fremtidigt indtægtstab, som følge af en fysisk eller psykisk skade, der er reguleret i anden lovgivning end de i forvejen nævnte.⁵⁵ Dette omfatter godtgørelse til HIV-smittede blødere, godtgørelse efter patientforsikringsloven⁵⁶ samt ulykkesforsikringer.

3.1.2. Hvilke erstatninger og godtgørelser er ikke omfattet af ÆFL § 36?

Efter ÆFL § 36, stk. 3 er der en række erstatninger og godtgørelser, som ikke omfattes af ÆFL § 36, stk. 1 og stk. 2, uanset at disse, nøjagtigt som ovenstående erstatninger og godtgørelser, har en særlig tilknytning til skadelidte, og som dermed har et særligt personligt præg.

Det fremgår direkte af ordlyden i ÆFL § 36, stk. 3, at stk. 1 og stk. 2 ikke finder anvendelse på erstatninger for tabt arbejdsfortjeneste eller godtgørelser for uberettiget afskedigelse samt lignende godtgørelser, der udbetales i tilknytning til et ansættelsesforhold. Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste gælder frem til det tidspunkt, hvor skadelidte enten vender tilbage til sit arbejde, eller hvor der kan træffes endelig eller midlertidig afgørelse om erhvervsevnetabet, jf. ordlyden af EAL § 2, stk. 1. For at få udbetalt erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste, er det, modsat erstatning for erhvervsevnetab, ikke en betingelse, at der foreligger et varigt mén eller en varig nedsættelse af evnen til at skaffe sig indtægt. Den dækker ligeledes ikke over et fremtidigt indtægtstab, men den opgøres i stedet for måned for måned i takt med sygemeldingen. Dette er årsagen til, at tabt arbejdsfortjeneste ikke er omfattet af ÆFL § 36, idet tabt arbejdsfortjeneste træder i stedet for den indtægt, som skadelidte ville have haft, såfremt denne ikke var blevet syg eller var kommet til skade, og som ville være indgået i delingsformuen.^{57 58} Erstatningerne og godtgørelserne, der er omfattet af ÆFL § 36, stk. 1 og stk. 2 er derimod en kompensation for det fremtidige, varige indtægtstab eller for et varigt mén. For så vidt angår godtgørelser udbetalt efter funktionærloven, som eksempelvis godtgørelse for uberettiget bortvisning, uberettiget afskedigelse begrundet med graviditet eller godtgørelse udbetalt til medarbejdere, der har været ansat i virksomheden i mere end 12 år, dækker disse godtgørelser ikke en tabt indtægt og udbetales ikke som følge af en personskade. Disse fungerer i stedet som en form for ”plaster på såret” for at have mistet sit job. Vedkommende, der modtager godtgørelsen eller erstatningen efter funktionærloven, kan trods udbetalingen af denne påtage sig nyt arbejde, og dermed skaffe sig en indtægt sideløbende med modtagelsen af godtgørelsen eller erstatningen, såfremt den-

⁵⁵ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 264

⁵⁶ Lovbekendtgørelse nr. 995 af 14.06.2018 om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet (tidligere lov om patientforsikring)

⁵⁷ L 178, s. 80

⁵⁸ Betænkning nr. 1552/2015, s. 272

ne ønsker det. På denne baggrund er det kun rimeligt, at denne form for erstatninger eller godtgørelser ikke er omfattet af ÆFL § 36, og dermed i stedet skal indgå i lighedelingen på ægtefælleskiftet.

Ifølge lovforarbejderne til ÆFL er livsforsikringer ikke omfattet af § 36. Livsforsikringer udbetales, når en person går bort, hvorefter den begunstigede vil få udbetalt forsikringssummen. En sådan livsforsikring er dermed ikke på samme måde som erstatningerne og godtgørelserne efter ÆFL § 36 tilknyttet den begunstigedes person, idet det ikke er den begunstigede, der har været udsat for en skade. Det samme gælder ulykkesforsikringer og sygeforsikringer, som udbetales til en begunstiget ægtefælle, idet det tillige i dette tilfælde ikke vil være den begunstigede ægtefælle, der har været udsat for en ulykke. Disse former for forsikringer er derved ikke omfattet af ÆFL § 36, men skal i stedet behandles efter reglerne om arv og gave, hvorfor disse forsikringsudbetalinger som udgangspunkt vil indgå i formuedelingen, medmindre det er bestemt fra forsikringstagerens side, at den udbetalte forsikring skal være den begunstigede ægtefælles særeje.⁵⁹

Den omvendte situation, hvor en ægtefælle modtager en livsforsikring som forsikringstager og ikke som begunstiget ægtefælle, er derimod ikke beskrevet i loven eller forarbejderne hertil. Denne situation er relevant i tilfælde af krydslivsforsikringer. Her sikrer den ene ægtefælle den anden, hvorefter den tegnende ægtefælle er den forsikrede, mens dennes ægtefælle vil være forsikringstageren. Idet den længstlevende ægtefælle derfor vil være forsikringstager, bliver erstatningen udbetalt til denne, uden vedkommende er den begunstigede. Både Irene Nørgaard, Anne Louise Bormann, Johan Hartmann Stæger og Ib Hounsgaard Trabjerg er enige om, at der efter en analogislutning fra ÆFL § 36, stk. 2 vedrørende forsørgertabserstatninger må gælde det samme her, såfremt der består en forsørgelsesrelation. En udbetalt krydslivsforsikring bør derfor efter disse forfattere kunne holdes uden for lighedelingen.⁶⁰ En sådan krydslivsforsikring har karakter af en forsørgertabserstatning, da den netop er tegnet for at sikre den længstlevende ægtefælle eller samlever i tilfælde af, at den ene ægtefælle skulle gå for tidligt bort, hvorfor den sikrer, at den længstlevende ægtefælle vil kunne forsørge sig selv og deres eventuelle fælles børn. Denne udledning kan derfor tilsluttes.

Afhandlingen vil ikke yderligere behandle området for livsforsikringer, idet disse er tilknyttet den ene ægtefælles død, og afhandlingen har afgrænset sig fra at behandle personskadeerstatningers deling ved død. ÆFL § 36 omhandler alene, hvilke personlige erstatninger og godtgørelser der kan

⁵⁹ L 178, s. 81

⁶⁰ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 265-266

holdes uden for ligedelingen ved separation og skilsmisse, og regulerer derimod ikke, hvordan sådanne erstatninger og godtgørelser skal behandles i tilfælde af den ene ægtefælles død. Dette er i stedet reguleret i ÆFL § 51, og afhandlingen vil ikke nærmere gennemgå dette område.⁶¹

Det kan på baggrund af ovenstående konkluderes, at ÆFL § 36 afløser EAL § 18, stk. 2 og samtidigt i større omfang end tidligere præciserer, hvilke erstatnings- og godtgørelsesbeløb der ikke indgår på ægtefælleskiftet i det omfang, de kan anses for værende i behold. ÆFL § 36 har derfor isoleret set fået et bredere anvendelsesområde, end hvad tilfældet var efter EAL § 18, stk. 2, idet bestemmelsen ligeledes direkte omfatter personlige erstatninger og godtgørelser efter anden lovgivning, uden at der er behov for en analog slutning. Derudover er det nu direkte skrevet ind i loven, at bestemmelsen ligeledes finder anvendelse på forsikringsudbetalinger, i det omfang forsikringen udbetales til den skadelidte ægtefælle.⁶² ÆFL § 36 favner derfor bredere end tilfældet var med EAL § 18, stk. 2. Det er dog vigtigt at pointere, at opregningen af personlige erstatninger og godtgørelser i ÆFL § 36 ikke er en udtømmende liste, idet der i bestemmelsen er indskrevet et ”mv.”. Det vil derfor være en konkret vurdering, om andre personlige erstatninger eller godtgørelser, end direkte opført i bestemmelsen, er omfattet af ÆFL § 36, og om disse vil kunne holdes uden for ligedelingen på et skifte i tilfælde af separation eller skilsmisse. Her vil de ovenfor gennemgåede kriterier være afgørende for, hvorvidt erstatningen eller godtgørelsen er omfattet af ÆFL § 36 og dennes ordlyd.⁶³

3.1.3. Selve erstatnings- og godtgørelsesbeløbet

Den personskadeerstatning, der kan holdes uden for ligedelingen på ægtefælleskiftet i tilfælde af separation eller skilsmisse, er selve erstatnings*beløbet*. Det er dermed selve det modtagne beløb, der skal holdes uden for ligedelingen, i det omfang beløbet må antages for værende i behold – nærmere herom i afsnit 3.4.2. Værdistigninger og andre indtægter, f.eks. renter, der vil være erhvervet i forbindelse med den modtagne personskadeerstatning, kan omvendt ikke holdes uden for ligedelingen på skiftet.⁶⁴ Dermed er det selve kronebeløbet, som personskadeerstatningen udgør, som kan undtages fra ligedelingen på skiftet, hvorimod de indtægter, der måtte opstå efterfølgende, vil skulle ligeledes.

⁶¹ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 263

⁶² Irene Nørgaard, *Familieret*, s. 313

⁶³ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 266

⁶⁴ L 178, s. 80

Mindretallet har i forbindelse med udarbejdelsen af ÆFL i bet. nr. 1552 af 2015 foreslået, at de indtægter og værdistigninger, der eventuelt vil opstå i forbindelse med en personskadeerstatning, skal behandles på samme måde, som anden formue der ikke skal deles – det vil sige som f.eks. særeje eller pensionsrettigheder.⁶⁵ Mindretallets forslag er dermed en ændring af, hvad der var gældende efter EAL og RVL, hvorefter indtægter og værdistigninger af en personskadeerstatning skulle indgå i ligedelingen på skiftet, selvom selve den udbetalte personskadeerstatning kunne holdes uden for.⁶⁶ Mindretallets forslag ville medføre, at indtægter, værdistigninger og surrogater ville skulle følge personskadeerstatningen, og dermed holdes uden for ligedelingen i det omfang, selve personskadeerstatningsbeløbet måtte anses for værende i behold. Mindretallet giver i betænkningen udtryk for, at dette ville skabe et mere enkelt og forudsigeligt system, idet personskadeerstatninger derved skulle behandles på samme måde som andre delingsfritagede rettigheder. Denne forenkling og systematisering ville især gøre det lettere at løse sammenblandingensproblematikken.⁶⁷

Mindretallets forslag blev dog ikke vedtaget, idet ÆFL som bekendt i dag regulerer området for personskadeerstatning, således at indtægter og værdistigninger heraf skal indgå i ligedelingen uafhængigt af selve personskadeerstatningsbeløbet. Hvorvidt det havde været bedst at følge mindretallets forslag vil givetvis fortsat give anledning til diskussion. Der kan dog argumenteres for, at ÆFL herved ikke forsøger sig med at forenkle og systematisere gældende ret for området for personskadeerstatninger, når mindretallets forslag ikke blev fulgt. Når lovgiver har valgt at lade indtægter og værdistigninger for personskadeerstatninger indgå i formuedelingen uden hensyntagen til, hvorvidt selve personskadeerstatningen, som indtægterne og værdistigninger følger, skal indgå i ligedelingen på skiftet, skaber det netop hverken logik eller systematik. Og uden denne logik og systematik skabes der blot forvirring hos ægtefællerne, hvilket gør det sværere for disse at forstå deres retsstilling. Det havde givet et mere enkelt overblik og en lettere systematisk fremgangsmåde, hvis personskadeerstatninger blev behandlet på samme måde som de andre delingsfritagede rettigheder, og indtægterne og værdistigninger heraf skulle følge selve personskadeerstatningen. Det kan derfor savne mening, at lovgiver har valgt ikke at følge mindretallets forslag, når netop enkelthed og overblik var formålet med ÆFL's vedtagelse.⁶⁸

⁶⁵ Betænkning nr. 1552/2015, s. 274

⁶⁶ Ingrid Lund-Andersen og Irene Nørgaard, *Familieret*, s. 311-312

⁶⁷ Betænkning nr. 1552/2015, s. 274

⁶⁸ L 178, s. 26

Idet flertallet stemte for, at indtægter og værdistigninger af personskadeerstatninger skulle indgå i ligedelingen, og derved ikke kunne holdes uden for ligedelingen ved separation eller skilsmisse, adskiller ordningen sig fra særeje, hvorefter indtægter og værdistigninger af et særejeaktiv ligeledes bliver særeje. Nærmere herom nedenfor i afsnit 3.2.

3.2. Afgrænsning af en personskadeerstatning ctr. særeje

En personskadeerstatning kan udtages forlods, såfremt beløbet må antages at være i behold, jf. ÆFL § 36, stk. 1. Denne forlods udtagelse kan sammenlignes med særeje, hvorefter aktiver, der har status af særeje, ligeledes kan holdes uden for delingen på ægtefælleskiftet, idet særeje ikke er omfattet af ægtefællernes delingsformue.⁶⁹ Det må derfor på denne baggrund antages, at en personskadeerstatning har karakter af særeje. Det er dog ikke de samme regler, der gør sig gældende på området for personskadeerstatninger, som gør sig gældende for aktiver, hvor der er aftalt særeje.

Ved separation eller skilsmisse deler ægtefællerne deres formuer ligeligt mellem sig, medmindre der er aftalt særeje, jf. ÆFL § 26, stk. 1, nr. 1, jf. § 5, stk. 1. pkt. Ægtefællerne kan ved ægtepagt aftale, at et eller flere aktiver skal være særeje. Det, der træder i stedet for særejet, er ligeledes særeje, jf. ÆFL § 25, stk. 1. Det er derfor det almindelige surrogationsprincip, som finder anvendelse, hvorefter et aktiv får samme formuestatus, som det det træder i stedet for. Hvis det eksempelvis aftales, at en fast ejendom skal være H's fuldstændige særeje, og ejendommen efterfølgende sælges, vil salgsprisen være H's fuldstændige særeje, og hvad hun senere erhverver for salgsprisen, vil ligeledes være hendes fuldstændige særeje. Dette surrogationsprincip finder ligeledes anvendelse på personskadeerstatninger, hvorefter surrogater for personskadeerstatninger kan udtages forlods, såfremt beløbet må anses for værende i behold. På denne baggrund må det konkluderes, at det er de samme regler, der finder anvendelse på særeje og personskadeerstatninger i henhold til surrogater.

Af ÆFL § 25, stk. 1's ordlyd fremgår det, at indtægter af særeje er særeje, og derfor skal behandles derefter, hvorfor indtægter af et særeje ligeledes kan holdes uden for delingen i tilfælde af separation eller skilsmisse. Her adskiller personskadeerstatninger og særeje sig fra hinanden, idet indtægter ved personskadeerstatninger ikke kan udtages forlods, men skal indgå i ligedelingen på ægtefælleskiftet, jf. afsnit 3.1.3.

⁶⁹ L 178, s. 24

Værdistigninger er hverken et surrogat eller en indtægt, hvorfor disse omtales for sig. Værdistigningen vil ved særeje følge aktivets formuestatus.⁷⁰ Hvis huset derimod falder i værdi, vil særejets værdi nedsættes tilsvarende. Hvis eksemplet med huset fra tidligere anvendes igen, vil hele salgsprisen være H's fuldstændige særeje, inklusiv den værdiforøgelse der eventuelt har været på ejendommen. Her adskiller særeje sig endnu en gang fra personskadeerstatninger, idet værdistigninger af en personskadeerstatning skal indgå i ligedelingen på skiftet.

Derved er det ikke det samme regelsæt, der finder anvendelse for personskadeerstatninger og særeje, hvorfor en personskadeerstatning ikke kan kategoriseres som værende særeje. Denne pointe understøttes af, at ÆFL i § 26 oplister hvilke aktiver og krav, der ikke indgår i ligedelingen af ægtefællernes delingsformue ved separation eller skilsmisse. Efter ÆFL § 26, stk. 1, nr. 1 er særeje en kategori for sig, som ikke indgår i ligedelingen på ægtefælleskiftet. Hertil oplister ÆFL § 26, stk. 1, nr. 4, at personlige erstatninger omfattet af ÆFL § 36 ligeledes skal holdes uden for ligedelingen på ægtefælleskiftet efter de forhold, der nærmere gør sig gældende herfor, jf. ÆFL § 36. Af ordlyden af ÆFL § 26 fremgår det dermed, at særeje er en kategori for sig, mens personskadeerstatning er en anden kategori. Dette understøtter, at der foreligger to forskellige formuearter, som på hver sin måde kan holdes uden for ligedelingen i tilfælde af separation eller skilsmisse.⁷¹ Dertil er det i henhold til ovenstående ligeledes vigtigt at pointere, at et aktiv, hvor der er aftalt særeje, ikke skal indgå i ligedelingen – uden undtagelse. Hvorimod personskadeerstatninger kun kan holdes uden for ligedelingen, såfremt beløbet er i behold.

Personskadeerstatninger var efter EAL § 18, stk. 2 en del af delingsformuen, medmindre betingelserne for forlods udtagelse var opfyldt, hvorfor der var tale om en negativ afgrænsning. I ÆFL har man ændret dette, således at der nu foreligger en positiv afgrænsning, idet ÆFL § 26, stk. 1 placerer personskadeerstatninger som en del af formuen, der som udgangspunkt ikke indgår i ligedelingen på ægtefælleskiftet. Derfor må der kunne drages den konklusion, som Gitte Meldgaard Abrahamsen ligeledes udtrykker det, at der nu foreligger 3 kategorier, som aktiverne inddeles i. Et aktiv kan enten tilhøre delingsformuen, hvorefter det skal deles ligeligt mellem ægtefællerne på skiftet, der kan aftales særeje for aktivet, hvorefter det ikke skal indgå i ligedelingen på skiftet, eller aktivet kan

⁷⁰ L 178, s. 65

⁷¹ U.2018B.46, s. 2

som det tredje falde uden for ovennævnte kategorier og være et aktiv, der ikke skal ligedeles på ægtefælleskiftet.⁷²

På denne baggrund må det lægges til grund, at særeje er en kategori for sig, hvorfor de regler, som gør sig gældende i henhold til en personskadeerstatnings eventuelle forlods udtagelse, ikke er de samme regler, som gør sig gældende for særeje. En personskadeerstatning kan derfor ikke kategoriseres som værende særeje.

3.3. Sammenblandingsproblematikken – ÆFL § 24

Som ovenfor gennemgået kan en personskadeerstatning ikke kategoriseres som værende særeje. Der kan dog opstå situationer, hvor reglerne for særeje kan finde analog anvendelse på andre personlige rettigheder såsom personskadeerstatninger. Det har i en lang årrække været diskuteret, hvorledes sammenblandingsproblematikken skal søges løst i forhold til aktiver, da den dagældende RVL ikke forholdt sig hertil.⁷³ I ÆFL § 24 er der nu indsat en bestemmelse, hvis formål er at løse sammenblandingsproblematikken for aktiver i henhold til sammenblanding af særeje og delingsformue. Bestemmelsen omfatter ligeledes den situation, hvor den ene halvdel af aktivet erhverves for enten arv eller gave, og hvor gave giver eller arvelader har bestemt særeje, og den anden halvdel af aktivet erhverves for delingsformuemidler eller gælds overtagelse.^{74 75} Det er derfor relevant at undersøge, hvorvidt ÆFL § 24 kan finde analog anvendelse på sammenblandingsproblematikken med personskadeerstatninger.

Ordlyden af ÆFL § 24 lyder som følge:

”Erhverves et aktiv for både særeje og delingsformue, er aktivet brøkdels særeje, jf. § 12, stk. 2, nr. 3. Brøken fastsættes efter forholdet mellem de midler, der er anvendt ved erhvervelsen.”

”Stk. 2. Erhverves et aktiv for særeje og ved gælds overtagelse eller lånoptagelse, er aktivet særeje af samme art som det anvendte særeje.”

⁷² U.2018B.46, s. 2

⁷³ L 178, s. 66

⁷⁴ Ægtefælleloven med kommentarer, s. 177

⁷⁵ Betænkning nr. 1552/2015, s. 329

Ifølge ordlyden af ÆFL § 24, stk. 1 er de aktiver, der erhverves for både særejemidler og delingsformuemidler, brøkdelsæreje. Et eksempel kan være, hvis M køber et TV til kr. 10.000 for 50 % særejemidler og 50 % delingsformuemidler. Her vil aktivet være 50/50 (halvt særeje og halv delingsformue), og særejebrøken vil være $\frac{1}{2}$. Hvis M senere vælger at sælge sit aktiv, og TV'et ikke er faldet i værdi, vil 5.000 kr. tilfalde M som særeje og 5.000 kr. indgå i M's delingsformue.

Det følger efter lovændringen nu direkte af ÆFL § 24, at en sammenblanding af midler til erhvervelse af et aktiv skal behandles som brøkdelsæreje. Inden ÆFL's ikrafttræden den 1. januar 2018 var det omdiskuteret, hvorvidt der i situationer som denne opstod et anpartssæreje. Anpartssæreje har mange af de samme karaktertræk som brøkdelsæreje, men der er dog alligevel forskelle på de to. Anpartssæreje foreligger, hvor en brøkdæl af et aktiv erhverves for én formueart, mens en anden brøkdæl erhverves for en eller flere andre formuearter. Brøkdelsæreje kan derimod kun etableres ved ægtepagt eller i de tilfælde, hvor tredjemand har bestemt at den pågældende gave eller arv skal være brøkdelsæreje. Brøkdelsæreje kan alene oprettes af begge parter i form af ægtepagt, hvorimod det er muligt for den ene ægtefælle alene at oprette et anpartssæreje. Den anden væsentlige forskel på brøkdelsæreje og anpartssæreje er, at brøkdelsæreje alene kan ophøre ved ægtepagt.⁷⁶ Hvis M eksempelvis sælger sin bil, og bilen er brøkdelsæreje, så vil salgsprovenuet fortsat være brøkdelsæreje, da brøkdelsærejet ikke kan opløses ved salg men alene ved ægtepagt herom. Anpartssæreje vil derimod både kunne ophæves ved ægtepagt og ved salg af aktivet. Når aktivet sælges, vil den ægtefælle, der ejer det pågældende aktiv, efterfølgende kunne dele salgsprovenuet ud på de forskellige formuearter.⁷⁷

Lovgiver valgte at aktivet bliver brøkdelsæreje, selvom dette ikke er aftalt ved ægtepagt, da særeje og delingsformue ved brøkdelsæreje ikke vil kunne skilles ad, idet salgsprovenuet af brøkdelsærejet ligeledes vil blive tilsvarende brøkdelsæreje i samme forhold. Dette er i overensstemmelse med surrogationsprincippet. Brøkdelsærejet vil alene kunne ændres ved ægtepagt eller ophævelse. Den ægtefælle, der ejer aktivet, ville såfremt der var anpartssæreje, selv kunne vælge, hvilken del af salgsprovenuet der skulle indgå i delingsformuen og hvilken del, der skulle være særeje. Udvalgte mente, at dette ville stride mod surrogationsprincippet. Ved anpartssæreje ville ægtefællen kunne påstå, at det var den del af salgsprovenuet, som var delingsformue, der var forbrugt, og ægtefællen

⁷⁶ L 178, s. 66

⁷⁷ Ibid, s. 66

ville i denne forbindelse kunne beskytte sit særeje. Ved at fravælge anpartssæreje vil den pågældende ægtefælle ikke kunne spekulere heri.⁷⁸

Ifølge ordlyden af ÆFL § 24, stk. 2 er et aktiv, der erhverves delvist for særejemidler og delvist for lånoptagelse eller gældsovertagelse, særeje, hvorfor lån og gæld følger særejets formuestatus. Hvis M køber en ejendom til en værdi af 1.000.000 kr., hvoraf han selv betaler udbetalingen på 100.000 kr., som er særeje, vil det lån, der optages i forbindelse med erhvervelse af ejendommen, være M's særeje. Hvis ejendommen sælges, vil salgsprovenuet derved være M's særeje, som han ikke skal dele med H på ægtefælleskiftet. Såfremt der ved erhvervelsen betales en udbetaling, hvortil der anvendes både særeje og delingsformue, vil aktivet være brøkdelsæreje i samme forhold.⁷⁹ Det vil sige, hvis M i ovenstående eksempel i stedet anvender 50.000 kr. delingsformue og 50.000 kr. særeje til udbetalingen, vil ejendommen være 50% delingsformue og 50% særeje. Hvis ejendommen efterfølgende sælges, vil salgsprovenuet være 50% delingsformue og 50% særeje, hvorfor M i dette tilfælde alene vil kunne holde 50% af salgsprovenuet uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet.

Der var dog ikke enighed blandt medlemmerne i Retsvirkningslovsudvalget, da det skulle fastlægges, hvorledes et aktiv, der erhverves for delvist særeje og delvis lånoptagelse eller gældsovertagelse, skulle behandles. Flertallets begrundelse for ovenstående løsning, hvorefter lånoptagelsen eller gældsovertagelsen følger udbetalingen, var, at når de midler, der skydes ind i aktivet, er særeje, vil det kun være rimeligt, at værdistigninger eller –fald følger dette.⁸⁰ Men vil det stadig være en rimelig løsning i de tilfælde, hvor begge ægtefæller afbetaler på lånet i banken? Hvis vi tager eksemplet fra tidligere, men nu har huset i stedet en værdi af 2.000.000 kr., mens udbetalingen fortsat er 100.000 kr. Udbetalingen på 100.000 kr. består af særejemidler, og M og hans ægtefælle, H, afbetaler sammen på lånet i banken på i alt 1.900.000 kr. Denne situation er ikke direkte omtalt under afsnittet om ÆFL § 24 i Lovforslag 178. H må dog i dette tilfælde have et krav for forbedring af M's særeje efter reglerne om reguleringskrav i ÆFL § 38.

Mindretallet mente derimod, at såfremt udbetalingen i forbindelse med lånoptagelsen eller gældsovertagelsen er særeje, bør aktivet være brøkdelsæreje i de tilfælde, hvor ægtefællernes hovedformueordning er delingsformue. Dermed mente mindretallet, at lånoptagelsen ikke skulle medføre, at

⁷⁸ L 178, s. 66

⁷⁹ Ibid, s. 67

⁸⁰ Ibid, s. 67

hele aktivet blev særeje, idet dette strider mod ægtefællernes hovedformueordning, delingsformue, og derfor vil være urimeligt af hensyn til den anden ægtefælle. Mindretallet mente i stedet, at der i disse situationer burde opstå brøkdels-særeje, hvilket ligeledes stemmer overens med ÆFL § 24, stk. 1. Ifølge mindretallet ville flertallets forslag medføre en varetagelse af hensynet til den ægtefælle, der har indskudt særejebetalingen, fremfor en varetagelse af hensynet til begge ægtefæller. I eksemplet ovenfor, hvor M betaler en udbetaling på 100.000 kr. til en ejendom til en værdi af 2.000.000 kr., vil udbetalingen alene svare til 5 % af købesummen. Mindretallet mente derfor, at flertallets ordning ville være urimelig, idet hele værdistigningen i dette tilfælde vil tilfalde M's særeje og ikke deles med H på ægtefælleskiftet.⁸¹ Hvis huset efterfølgende sælges for 3.000.000 kr., vil hele denne værdistigning på 1.000.000 kr. tilhøre M's særeje, hvilket kan forekomme urimeligt. Dog er det M's penge og særeje, som har "betalt" for ejendommen i form af, at det er ham, der har betalt udbetalingen. Den anden ægtefælle kan ligeledes ikke have en forventning om, at aktivet skal være delingsformue, når de midler, der blev brugt til at erhverve aktivet, var særeje.⁸²

Det er væsentligt at bemærke, at ÆFL § 24 alene omhandler de situationer, hvor der sker en sammenblanding af delingsformue og særeje ved *erhvervelsen* af aktivet, ligesom bestemmelsen i stk. 2 vedrørende særeje og gældsovertagelse eller lånoptagelse ligeledes kun omhandler *erhvervelsen*. Det vil sige, at hvis der efter erhvervelsen sker en sammenblanding af delingsformue og særeje, eksempelvis i de tilfælde hvor M's faste ejendommen, som er hans fuldstændige særeje, forbedres ved brug af delingsformue, vil H i denne forbindelse have ret til kompensation efter ÆFL § 38.

3.3.1. Retsstillingen ved sammenblanding af aktiver

Ifølge ordlyden i ÆFL § 24, stk. 1 er det aktiver, der erhverves for både særeje og delingsformue, som får status af brøkdels-særeje. Som nærmere gennemgået i afsnit 3.2. er særeje og personskadeerstatninger to forskellige kategorier ifølge ordlyden af ÆFL § 26. Spørgsmålet bliver herefter, om ÆFL § 24 finder analog anvendelse på personskadeerstatninger.

Der er ikke i ÆFL § 24 taget stilling til, hvorledes sammenblanding af andre aktiver, der hverken er særeje eller delingsformue, skal behandles. Lovens forarbejder forholder sig ligeledes ikke til denne problemstilling. Der opstår derved denne mellemkategori af personlige rettigheder, der hverken er

⁸¹ L 178, s. 67

⁸² Ibid, s. 64

særeje eller delingsformue, som ”glemmes”. Der er dog enighed blandt flere juridiske forfattere om, at bestemmelsen må finde analog anvendelse på aktiver af anden formueart, herunder personskadeerstatninger.^{83 84}

Som nærmere gennemgået i afsnit 3.1.3. er det alene det beløb, som er i behold, der kan holdes uden for lighedelingen på et eventuelt ægtefælleskifte. De værdistigninger- og fald, der eventuelt vil opstå efter personskadeerstatningens udbetaling, vil derimod være delingsformue. Hvis ÆFL § 24 anvendes i et eksempel, hvor M køber en fast ejendom for 50 % særejemidler og 50 % midler fra en personskadeerstatning, jf. ÆFL § 36, må der, som det fremgår af ÆFL § 24, opstå brøkdels-særeje med 50 % særeje og 50 % personskadeerstatning. Dette indebærer, at såfremt der opstår en værdistigning på den faste ejendom, vil 50 % af stigningen tilhøre M som særeje, mens 50 % af værdistigningen må tilfalde delingsformuen, idet værdistigninger fra en personskadeerstatning vil blive delingsformue.⁸⁵

Selvom der er bred enighed om, at ovenfor nævnte analogislutning må anvendes, således at ÆFL § 24 finder anvendelse på udbetalte personskadeerstatninger, er der hverken i loven, dennes forarbejder eller andre lovbemærkninger taget stilling til den situation, hvor der sker sammenblanding af formuearter på en bankkonto. Dette vil nærmere blive gennemgået nedenfor.

3.3.2. Retsstillingen ved sammenblanding af midler på en bankkonto

Der er ikke i ordlyden af ÆFL § 24 taget stilling til, hvorledes sammenblanding af særejemidler og delingsformuemidler skal behandles, når midlerne står på en bankkonto. ÆFL § 24 omhandler alene aktiver, men midler på en bankkonto adskiller sig fra andre fysiske aktiver, idet et sådant indestående må anses som værende en fordring, som den pågældende kontoindehaver har mod banken. Derudover kan en krone, der står på en konto, ikke på samme måde som aktiver skilles fra hinanden – de er ganske enkelt svære at identificere.⁸⁶ Dette er netop årsagen til, at sammenblandingsproblematikken opstår i væsentlig højere grad, når der sker sammenblanding af midler på en bankkonto, sammenlignet med fysiske aktiver.

⁸³ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 187-188

⁸⁴ Synopsis.dk, *Kommentarer til ÆFL § 24*, Besøgt d. 23. marts 2021, kl. 10.50

⁸⁵ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 188-189

⁸⁶ U.2021B.71, s. 2

I artikel U.2021B.71, ”Om lagkager, pandekager og den fri bevisbedømmelse”, anfører Johan Hartmann Stæger, at der ikke er tvivl om, hvorvidt en bankkonto er et aktiv. Dette taler for, at ÆFL § 24 ligeledes skal finde analog anvendelse på sammenblandede midler på en konto. Stæger angiver dog i denne forbindelse, at hverken Retsvirkningslovsudvalget eller forarbejder til loven tager stilling til, hvorvidt ÆFL § 24 skal omfatte sammenblandingssituationen, når denne finder sted på en konto, hvilket taler imod en analog anvendelse af ÆFL § 24. Derudover anfører Stæger, at Højesteret i afgørelsen UfR 2018.1539 H ligeledes kunne have afklaret denne problemstilling ved at benytte de samme principper, som ÆFL bygger på. Højesterets præmisser er tavse angående dette. Hvorvidt dette skyldes, at der var tale om en engangsydelse efter RVL, eller om det skyldes, at Højesteret ganske enkelt ikke vurderede, at princippet i ÆFL § 24 fandt anvendelse i situationer som denne, er uvist. For nærmere gennemgang af UfR 2018.1539 H henvises til kapitel 5.

Stæger når på baggrund af ovenstående frem til, at ÆFL § 24 ikke finder analog anvendelse på sammenblanding af midler på en bankkonto, hvorfor der i disse tilfælde ikke ”blot” skal ske en forholdsmæssig fordeling i brøker.⁸⁷ Dette synspunkt må tilsluttes, idet hverken ordlyden eller forarbejderne til loven har taget stilling til, hvorvidt ÆFL § 24 ligeledes skal finde anvendelse ved sammenblanding af midler med forskellige formuearter på en konto. Når situationen ikke er beskrevet nærmere i forarbejderne, må det lægges til grund, at det ikke har været lovgivers intention, at ÆFL § 24 skal finde anvendelse på denne situation. Såfremt det havde været lovgivers intention, må det antages, at denne situation ville have været beskrevet i lovens forarbejder, idet det ellers blot ville være en forglemmelse.

ÆFL § 24 finder dermed ikke anvendelse på sammenblandingsproblematikken i forbindelse med sammenblanding af forskellige formuearter på en bankkonto. Der er derudover ingen anden lovgivning, som regulerer denne problematik. På denne baggrund har en række juridiske forfattere forsøgt at opstille en række forskellige teoretiske fortolkningsrammer, som eventuelt vil kunne løse denne sammenblandingsproblematik – se nærmere herom i kapitel 4.

⁸⁷ U.2021B.71, s. 4

3.4. ”I behold” ctr. ”ikke antages at være forbrugt”

Som gennemgået i afsnit 2.2. blev bestemmelserne i RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2 samlet i ÆFL. Ordlyden i dagældende EAL § 18, stk. 2 blev dog udgangspunktet for ÆFL § 36, hvorefter der dog blev foretaget visse ændringer.

Ordlyden i EAL § 18, stk. 2 lød:

”Stk. 2. Erstatning og godtgørelse som nævnt i stk. 1, der ikke må antages at være forbrugt, indgår ikke i formuefællesskabet mellem ægtefæller ved skifte i anledning af ægteskabs ophør, separation eller bosondring (...)”

Ordlyden i ÆFL § 36 er:

”§ 36. Værdien af en ægtefælles erstatninger, godtgørelser og forsikringsudbetalinger m.v., der skyldes erhvervsevnetab, varigt men, svie og smerte, kritisk sygdom og tort m.v. som følge af personskade, indgår ikke i formuedelingen, i det omfang det modtagne er i behold. (...)”

Indholdsmæssigt er der dog ikke den store forskel på de to bestemmelser, da EAL § 18, stk. 2 henviser til § 18, stk. 1, der indeholdt de personskadeerstatninger, der nu i stedet er angivet direkte i ÆFL § 36. Lovgiver ændrede dog tillige ordlyden i henhold til betingelsen om, at den skadelidte ægtefælle for at kunne holde en personskadeerstatning uden for ligedelingen, skulle dokumentere, at formuen ikke måtte antages at være forbrugt, til at den skadelidte ægtefælle nu ifølge ÆFL § 36 skal bevise, at den udbetalte personskadeerstatning er i behold.

For at undersøge hvorvidt der som følge af denne ændring af ordlyden er sket en ændring i ægtefællers mulighed for at udtage en personskadeerstatning forlods fra ligedelingen, herunder om der er sket en ændring i bevisbyrden, er det nødvendigt at skele til teori vedrørende andre personlige rettigheder og formuetyper end udbetalte personskadeerstatninger, såsom tredjemandsbestemt særeje ved arv eller gave. Disse inddrages, da disse formuers beskyttede karakter i vidt omfang er den samme som personskadeerstatningers, samt da ”ikke antages at være forbrugt” og ”i behold” tillige har været anvendt eller fortsat anvendes for disse. Sammenblandingproblematikken er dermed lige-

ledes den samme for disse personlige rettigheder, som den vil være for personskadeerstatninger – nemlig at adskille én formueart fra den øvrige formue.

3.4.1. RVL og EAL – ”Ikke antages at være forbrugt”

Ifølge EAL § 18, stk. 2 var det en betingelse for at kunne udtage en personskadeerstatning forlods, at den udbetalte personskadeerstatning ikke måtte antages at være forbrugt, hvis den skadelidte ægtefælle ville holde erstatningen uden for ligedelingen. Det var dog ikke et krav, at formuen var holdt adskilt fra den øvrige formue for at opfylde denne betingelse.⁸⁸ Såfremt det var et krav, at erstatningen skulle være holdt adskilt fra den øvrige formue, ville sammenblandingsproblematikken naturligvis ligeledes ikke være opstået.

Efter EAL § 18, stk. 2 måtte domstolene foretage en konkret vurdering af, hvorvidt den pågældende personskadeerstatning måtte antages at være forbrugt eller ej. Dette var særligt problematisk i de tilfælde, hvor der var sket en sammenblanding ved, at den skadelidte ægtefælle havde indsat sin personskadeerstatning på en bankkonto, hvor der i forvejen stod anden formue.⁸⁹ Den skadelidte ægtefælle havde bevisbyrden for, at formuen ikke måtte antages at være forbrugt ved efterfølgende hævnninger og indsættelser på den anvendte konto. Dette var en tung bevisbyrde at løfte i praksis, da der kunne gå flere år mellem udbetalingen af erstatningen og ægtefælleskiftet, hvorfor der kunne være indsat og hævet beløb et højt antal gange.⁹⁰ Dette må ligeledes antages at være årsagen til, at adskillige juridiske forfattere har udarbejdet forskellige forslag til teoretiske fortolkningsrammer i et forsøg på at løse denne sammenblandingsproblematik – dette vil blive gennemgået nærmere i kapitel 4.

3.4.2. ÆFL - ”I behold”

Efter ÆFL § 36's ikrafttræden er ordlyden for bestemmelsen vedrørende personskadeerstatninger nu ændret fra ”ikke må antages at være forbrugt” til ”i behold”. Den skadelidte ægtefælle har fortsat bevisbyrden for, at erstatningen er til stede på den pågældende bankkonto, og at den dermed kan holdes uden for ligedelingen. Det er endvidere fortsat ikke et krav, at formuen er holdt adskilt fra den øvrige formue, hvorfor sammenblandingsproblematikken i høj grad fortsat er til stede.⁹¹

⁸⁸ Synopsis.dk, *Kommentarer til ÆFL § 36*, Besøgt d. 26. marts 2021, kl. 19.32

⁸⁹ Irene Nørgaard, *Familieret*, s. 315

⁹⁰ Synopsis.dk, *Kommentarer til ÆFL § 36*, Besøgt d. 26. marts 2021, kl. 19.32

⁹¹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 67-68

Som nævnt i afsnit 3.1.3. er det alene selve erstatningen eller godtgørelsen, der kan holdes uden for ligedelingen på ægtefælleskiftet, hvorimod indtægter, herunder renter og udbytte, samt værdistigninger af formuen indgår i ligedelingen, hvorfor der ikke er sket en ændring på dette område i henhold til EAL § 18, stk. 2.⁹² ⁹³ Under angivelse af dette henviser Linda Nielsen og Anette Kronborg endvidere til motiverne i EAL.⁹⁴ Ved indførelsen af ÆFL er der dog netop sket en løsrivelse fra EAL og RVL, hvorfor det kan undre, at der fortsat henvises til motiverne i EAL. Dette kan dog være med til at understrege, at bestemmelsen i EAL § 18, stk. 2 stort set direkte er overført til ÆFL § 36. Anvendelsen af bestemmelsen har dermed ikke ændret sig betydeligt, hvorfor motiverne til den tidligere bestemmelse i EAL § 18, stk. 2 fortsat kan anvendes ved fastlæggelsen af indholdet i og anvendelsen af ÆFL § 36.

Af bet. nr. 1552 af 2015 fremgår det, at hvis et modtaget beløb er indsat på en bankkonto, hvor der i forvejen står andre midler, der indgår i delingsformuen, anses værdien af det modtagne beløb som værende i behold, hvis der står et beløb på kontoen mindst svarende til det modtagne beløb på tidspunktet for delingen. Dette gælder ligeledes, såfremt der indsættes midler efter det modtagne beløb blev indsat.⁹⁵ Denne udtalelse om, hvornår det udbetalte beløb kan anses som værende i behold, er angivet for så vidt angår et arvet beløb, men må dog antages ligeledes at gælde, såfremt der er tale om en udbetalt personskadeerstatning. Dette forslag blev dog ikke vedtaget i loven og er dermed ikke gældende ret. Denne betragtning kan derfor ikke bidrage til afklaringen af, hvad det vil sige, at et givent beløb er i behold. Forslaget svarer dog i høj grad til fremgangsmåden synke til bundsmetoden, idet det beskyttede beløb ved anvendelse af denne teoretiske fortolkningsramme vil lægge sig i bunden – for nærmere gennemgang heraf se afsnit 4.5. Derudover stemmer det anførte i bet. nr. 1552 af 2015 særdeles godt overens med den fremgangsmåde, som Højesteret anvendte tre år senere i UfR 2018.1539 H – se nærmere herom nedenfor i kapitel 5 og 6.

Det fremgår endvidere direkte af bet. nr. 1552 af 2015, at personskadeerstatninger bør kunne holdes uden for ligedelingen efter de samme regler, der ifølge flertallets forslag i lovudkastets § 26 finder anvendelse på arv eller gave fra tredjemand.⁹⁶ Som følge af dette vil beskrivelsen i udkastets § 26

⁹² Betænkning nr. 1552/2015, s. 316

⁹³ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 266

⁹⁴ Linda Nielsen og Anette Kronborg, *Skilsmisseret*, s. 153

⁹⁵ Betænkning nr. 1552/2015, s. 287

⁹⁶ *Ibid*, s. 273

om, hvornår en arv eller gave fra tredjemand er i behold, herefter blive anvendt ved nedenstående gennemgang af, hvornår en personskadeerstatning kan anses som værende i behold.

Hvis den modtagne personskadeerstatning er anvendt til betaling af gæld, som bestod på tidspunktet for modtagelsen af erstatningen, og som ville kunne fratrækkes i delingsformuen efter ÆFL § 29, stk. 1, vil det modtagne beløb anses for værende i behold, jf. ÆFL § 36, stk. 1, 2. led.⁹⁷ Et eksempel herpå kan være, at den modtagende ægtefælle anvender sin erhvervsevnetabserstatning på 500.000 kr. til at indfri gæld i en fast ejendom, som tilhører vedkommende som delingsformue. Her kan den modtagende ægtefælle ved separation eller skilsmisse holde 500.000 kr. uden for delingen, idet personskadeerstatningen i dette tilfælde vil anses som værende i behold.

Er erstatningen derimod brugt til betaling af gæld, der i forvejen ikke ville indgå i delingen, har hverken formuen, der opstår som følge af betalingen af gælden og som ikke deles, eller delingsformuen ændret størrelse.⁹⁸ Det vil derfor i en sådan situation ikke være nødvendigt at foretage vurderingen af, om formuen er i behold.

Førend personskadeerstatningen kan anses som værende i behold, er det dog en forudsætning, at beløbet er anvendt til en reel betaling af gæld, der kommer formuen til gode. Beløbet kan ikke anvendes til betaling af eksempelvis en kassekredit, der finansierer et løbende fælles forbrug, da der herved ikke er tale om en reel nedbringelse af gælden, da denne blot vil stige igen ved det efterfølgende forbrug af kassekreditten. Det modtagne beløb vil i en sådan situation anses for at blive brugt løbende, og dermed ikke være i behold.⁹⁹ Hvorvidt der i de enkelte tilfælde er tale om en reel betaling af gæld eller et løbende forbrug af det modtagne beløb, vil bero på en konkret vurdering.

Såfremt beløbet er anvendt til køb af aktiver, anses beløbet som værende i behold, hvis aktivet er i behold.¹⁰⁰ Er det modtagne beløb anvendt til betaling af gæld, der kan henføres til et særejeaktiv, anses beløbet ikke som værende i behold. I stedet er modtagerens nettosæreje forøget tilsvarende

⁹⁷ Betænkning nr. 1552/2015, s. 68

⁹⁸ Irene Nørgaard, *Familieret*, s. 314

⁹⁹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 68

¹⁰⁰ *Ibid*, s. 68

den foretagne betaling.¹⁰¹ Er personskadeerstatningen anvendt til betaling af usikret gæld, som ikke kan henføres til et bestemt aktiv, jf. ÆFL § 36, stk. 3, anses beløbet ikke som værende i behold.¹⁰²

3.4.3. – *Sammenligning af ”ikke antages at være forbrugt” og ”i behold”*

Som det fremgår af afsnit 3.4.1. og 3.4.2., er bevisbyrden fortsat hos den skadelidte ægtefælle, og der er ikke sket en ændring i henhold til, hvornår et modtaget beløb anses som værende i behold i forhold til renter, indtægter og værdistigninger. Det kan derfor være vanskeligt at vurdere, hvorvidt der er sket en ændring i vurderingen af, hvornår en personskadeerstatning kan holdes uden for lighedelingen efter ÆFL's ikrafttræden i 2018.

Det fremgår af bet. nr. 1552 af 2015, at beviskravet for, at formuen er i behold, forsøges lempet ved indførelsen af ÆFL.¹⁰³ Det fremgår videre, at det er værdien ved modtagelsen af erstatningen, der kan holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet, i det omfang formuen må anses som værende i behold. Det anføres, at dette i vidt omfang svarer til dagældende ret, men at kriteriet for at anse formuen for at være i behold i et vist omfang er lempet i henhold til gældende ret.¹⁰⁴ Alligevel er der bred enighed blandt juridiske forfattere om, at bevisbyrden fortsat efter ændringen af ordlyden er vanskelig at løfte.¹⁰⁵ Forfatterne henviser til tidligere praksis, hvor EAL § 18, stk. 2 fandt anvendelse, og hvor personskadeerstatninger kunne udtages forlods, såfremt denne ”ikke måtte antages at være forbrugt”. Dette må formodes at betyde, at juridiske forfattere ikke finder, at ændringen af ordlyden til ”i behold” vil medføre en lempelse af bevisbyrden i forhold til tidligere ”ikke antages at være forbrugt”. Disse antagelser underbygger, at ændringen fra ”ikke antages at være forbrugt” til ”i behold” ikke er andet end netop dét - en ændring af ordlyden - og derfor ikke medfører ændringer i domstolenes anvendelse af fremgangsmåde og deres generelle vurdering af, om formuen kan holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet. Der er dog endnu ikke fremkommet trykt retspraksis, hvorefter der er sket en prøvelse af, hvornår en udbetalt personskadeerstatning eller lignende personlig rettighed, er i behold. Der foreligger derfor endnu ikke retspraksis, der be- eller afkræfter antagelsen. De juridiske forfatters beskrivelse af det tunge beviskrav kan derfor anses som at fore-

¹⁰¹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 68

¹⁰² Ibid, s. 69

¹⁰³ Ibid, s. 273

¹⁰⁴ Ibid, s. 273

¹⁰⁵ Karnov.dk note 93 til ÆFL § 36, stk. 1 (besøgt d. 3. april 2021, kl. 12.15), Irene Nørgaard, *Familieret*, s. 316, Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 266 og Linda Nielsen og Anette Kronborg, *Skilsmisseret*, s. 152-153

gribe begivenhedernes gang, hvis de allerede på nuværende tidspunkt udelukker, at ændringen af ordlyden kan medføre en lempelse af bevisbyrden.

Henset til den ikke-eksisterende trykte praksis på området, er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at sammenholde domstolenes tidligere foretagne vurderinger af, hvornår en personskadeerstatning måtte antages at være forbrugt, med den fremtidige vurdering af, hvornår en personskadeerstatning er i behold.

Udvalget har i lovforslaget angivet, at beviskravet ønskes lempet, således at det er lettere for den skadelidte ægtefælle at holde sin personskadeerstatning uden for lighedelingen. Det angives ikke direkte, at lempelsen af beviskravet er søgt løst ved en ændring af ordlyden fra ”ikke antages at være forbrugt” til ”i behold”, men dette kan formodes at være baggrunden for ændringen af ordlyden.¹⁰⁶ På nuværende tidspunkt må det ud fra en sammenligning af ”ikke antages at være forbrugt” og ”i behold” konstateres, at der ikke er en forskel på de to kriterier, men at udvalget har haft til hensigt, at domstolene i fremtiden bør lempe bevisbyrden.

Idet sammenblandingens problematikken i høj grad fortsat er til stede, og det endnu ikke kan vurderes, om beviskravet reelt er lempet, anbefales det fortsat, at den skadelidte ægtefælle indsætter sin udbetalte personskadeerstatning på en særskilt konto eller, hvis det modtagne anvendes til køb af eksempelvis en fast ejendom får noteret i skødet, at en del af ejendommen er købt for en modtaget personskadeerstatning.¹⁰⁷

4. Teoretiske fortolkningsrammer

4.1. Introduktion

Efter ordlyden af ÆFL § 36 kan en personskadeerstatning holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet, såfremt denne er i behold. Som nærmere gennemgået i afsnit 3.4.2, kan det dog ikke ud fra ordlyden afklares, hvornår et beløb er i behold, hvorfor ÆFL § 36 ikke forholder sig til, hvornår en personskadeerstatning er blandet så meget sammen med den skadelidte ægtefælles øvrige økonomi, at denne ikke længere er i behold. Selve sammenblandingens problematikken er dog søgt løst for så

¹⁰⁶ L 178, s. 80

¹⁰⁷ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 266

vidt angår sammenblanding af særeje og delingsformuemidler i ÆFL § 24, hvorefter erhvervelse af et aktiv med sammenblandede midler er brøkdels-særeje – se nærmere herom i afsnit 3.3. Der findes dog ikke en bestemmelse, der regulerer sammenblanding af midler med andre formuearter på en bankkonto. Dermed forholder hverken ordlyden af ÆFL §§ 24, 36 eller anden lovgivning i øvrigt, sig til den sammenblandingsproblematik, der opstår, når personskadeerstatninger eller særeje blandes sammen med delingsformue på en konto. Denne sammenblandingsproblematik er derfor søgt løst i teorien, idet en række juridiske forfattere har forsøgt at opstille forskellige teoretiske fortolkningsrammer for, hvorledes sammenblandingsproblematikken *kan* løses. Det er i denne forbindelse vigtigt at bemærke, at de teoretiske fortolkningsrammer alene er netop det – en fortolkningsramme i teorien - og dermed ikke gældende ret, idet disse ikke er lovreguleret. Disse er ikke en endegyldig vejledning i, hvordan domstolene skal behandle sager, hvor sammenblandingsproblematikken gør sig gældende, men alene antagelser herom.

Disse teoretiske fortolkningsrammer og løsninger inddrages og analyseres i denne afhandling, idet de eventuelt kan bidrage til en forståelse af, og endda løsning på, hvorledes denne sammenblandingsproblematik kan løses. Derudover er de teoretiske fortolkningsrammer relevante at inddrage, idet far og søn, Jørgen U. Grønberg og Ulrik Grønberg (herefter samlet kaldet Grønberg), på baggrund af dommen UfR 2018.1539 H¹⁰⁸ har opstillet en ny teoretisk fortolkningsramme for, hvorledes de mener, at denne sammenblandingsproblematik kan og bør løses. Grønberg mener, at der med Højesterets afgørelse fra 2018 er opstået en ny fremgangsmåde og løsning på sammenblandingsproblematikken i de tilfælde, hvor der er sket en sammenblanding af midler med forskellige formuearter på en konto. Det er dermed relevant at inddrage de tidligere opstillede teoretiske fortolkningsrammer for at foretage en sammenligning af denne angiveligt nye fortolkningsramme med de i forvejen opstillede.

Irene Nørgaard har i bogen *Formueordninger* oplistet seks forskellige teoretiske fortolkningsrammer til løsning af sammenblandingsproblematikken, hvoraf nogle af disse er tiltrådt af andre juridiske forfattere.¹⁰⁹ Disse fremgangsmåder forekommer dog ufuldstændige, hvorfor afhandlingen ligeledes vil inddrage andre juridisk forfatteres tilgang til de forskellige teoretiske fortolkningsrammer, der hidtil har været opstillet i teorien.

¹⁰⁸ For nærmere gennemgang af UfR 2018.1539 H se kapitel 5

¹⁰⁹ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 130-136

Nedenstående teoretiske fortolkningsrammer tager udgangspunkt i sammenblandingens problematik i henhold til særejemidler og fællesejemidler (i dag delingsformue) på en bankkonto. Denne sammenblandingens problematik er identisk med sammenblandingens problematik i forbindelse med udbetalingen af en personskaadeerstatning med den undtagelse, at der i de fleste tilfælde må antages at være et højere beskyttelseshensyn overfor personskaadeerstatninger i forhold til særeje – se nærmere herom i afsnit 4.7. På denne baggrund vil de teoretiske fortolkningsrammer blive gennemgået på trods af, at disse tager udgangspunkt i sammenblanding af særeje og delingsformue, idet de fortsat kan anvendes til inspiration til løsning af sammenblandingens problematikken ved personskaadeerstatninger og delingsformuemidler. Dertil vil relevant retspraksis, hvori sammenblandingens problematikken gør sig gældende, blive inddraget til illustration heraf.

Det bemærkes endvidere, at der i modsætning til personskaadeerstatninger ikke ved behandling af særeje på skiftet er et krav om, at særejet skal være ”i behold”. Førend særejemidler kan udtages, er det dog et krav, at disse midler fortsat er til stede på opgørelsestidspunktet, hvorfor de teoretiske fortolkningsrammer kan finde anvendelse på personskaadeerstatninger, da vurderingen af, om en formue er til stede, må være den samme vurdering, som vurderingen af om en formue er ”i behold”.

4.2. Identifikationsmetoden

Irene Nørgaard opstiller en teoretisk fortolkningsramme, hvorefter særeje forsvinder ved sammenblanding med delingsformue, da særejet ikke længere kan identificeres, hvorfor det fulde beløb på bankkontoen indgår i lighedelingen.¹¹⁰ Denne teoretiske fortolkningsramme vil fremadrettet blive kaldt identifikationsmetoden.

Irene Nørgaard redegør ikke tydeligt for, om det har en betydning, hvilken formue der er indsat på bankkontoen som det første. Det må dog antages at være uden betydning, idet Nørgaard udtrykkeligt angiver, at det som udgangspunkt er særejet, der betragtes som uidentificerbart samt videre angiver, at identifikationsmetoden er utilfredsstillende i de situationer, hvor delingsformuen alene er af underordnet betydning.¹¹¹ Dette må antages at indebære, at uanset størrelsesforholdet mellem de to formuearter, og uanset hvilken formueart der først blev indsat, vil delingsformuen ifølge Nørgaard altid blive beskyttet. Nørgaard angiver dog en undtagelse i forhold til

¹¹⁰ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 130

¹¹¹ *Ibid*, s. 130

anvendelsen af alle sine opstillede teoretiske fortolkningsrammer i de tilfælde, hvor sammenblandingen alene har været kortvarig, og beløbet ikke må antages at være forbrugt. Nørgaard kommer dog ikke nærmere ind på betingelserne for anvendelsen af denne undtagelse.¹¹²

Rasmus Kristian Feldthusen anfører om identifikationsmetoden, at såfremt det opgives at identificere de forskellige formuearter på bankkontoen som følge af sammenblandingen, svarer dette til, at det afvises, at en del af beløbet på kontoen var særeje. Feldthusen anfører videre, at fremgangsmåden indebærer, at det bliver vilkårligt, om formuen får status af særeje eller delingsformue. Identifikationsmetoden giver kontoindehaveren mulighed for at få den ene formueart til at forsvinde ved at blande de rette mængder særeje- og delingsformuemidler sammen grundet tilbageholdenheden med at identificere de forskellige formuer.¹¹³ Det antages herefter, at Feldthusen ikke er tilhænger af identifikationsmetoden. Dog erkender han, at sammenblandingen kan være sket på en sådan måde, at identifikation af de forskellige formuer ikke er muligt.¹¹⁴

Identifikationsmetoden kan synes urimelig, idet den i høj grad beskytter delingsformuen og alene tilgodeser den ene ægtefælle ved delingen. Nørgaard angiver, at identifikationsmetoden dog forekommer rimelig i en situation, hvor der har været foretaget flere indsættelser og hævnninger af større beløb. Dette findes dog ikke at være korrekt efter afsigelsen af Højesterets dom af 30. januar 2018. Som nævnt nedenfor i afsnit 5.1. har højesteretsdommer Marianne Højgaard Pedersen i lyset af denne nye dom udtalt, at det ikke er et krav, at den modtagende ægtefælle har holdt sin beskyttede formue adskilt fra delingsformuen.¹¹⁵ Dette taler imod anvendelsen af identifikationsmetoden. Identifikationsmetoden "opsluger" særejet uanset hævnninger og indsættelser. Det må dog ikke med rimelighed kunne forventes, at en ægtefælle, der med rette indsætter eksempelvis en arv på en konto med andre midler, skal afholde sig fra at indsætte yderligere beløb på kontoen eller foretage hævnninger fra denne. Til gengæld er denne fremgangsmåde let at anvende for domstolene, når det skal afgøres, om særejet kan udtages forlods på ægtefælleskiftet, idet særejet blot forsvinder, når der sker sammenblanding med delingsformuemidler.

Bevisbyrden for, at personskadeerstatningen kan anses som værende i behold ved anvendelse af identifikationsmetoden, er praktisk talt umulig. Idet det fremgår af bet. nr. 1552 af 2015, at udvalget

¹¹² Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 134

¹¹³ Rasmus Kristian Feldthusen i *Familieret og engagement: Hilsener til Svend Danielsen*, s. 156

¹¹⁴ *Ibid*, s. 157

¹¹⁵ Marianne Højgaard Pedersen i *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, s. 375

ønsker en lempelse af beviskravet for, hvornår en personskadeerstatning kan anses som værende i behold, vil det være modstridende med udvalgets hensigter, såfremt domstolene i deres fremtidige vurdering vælger at anvende denne fremgangsmåde.¹¹⁶ Identifikationsmetoden er dog den fremgangsmåde, der oftest har været anvendt af domstolene i praksis.

Identifikationsmetoden ses anvendt i TFA 2005.156 V, hvor H fik udbetalt en personskadeerstatning på 1.874.220 kr., idet hun efter en bilulykke i 1997 blev 100% invalid. H havde i sagen nedlagt påstand om forlods udtagelse af hele erstatningsbeløbet. Erstatningen blev indsat på H's bankkonto, hvorpå der indgik løn- og honorarindtægter samt pensioner. Der var under samlivet blevet hævet penge fra kontoen til køb af en byggegrund for 380.000 kr., hvorefter M havde overført 190.000 kr. til H, svarende til halvdelen af købesummen. Derudover var der hævet penge på kontoen til køb af anparter i M's virksomhed for nominelt 60.000 samt køb af værdipapirer. Skifteretten fandt, at M havde vidst, at H ved købet af grunden havde modtaget erstatningsbeløbet, hvorefter det var aftalt, at M skulle betale halvdelen på 190.000 kr. til H, hvorfor H kunne udtage de 190.000 kr. forlods. Derudover fandt skifteretten, at 400.000 kr. ligeledes var i behold, delvist i form af indeståendet hos Phoenix Kapitaldienst, og delvist i form af værdipapirer. De 60.000 kr. til køb af andele i M's virksomhed var dog ikke i behold, idet det ikke var godtgjort, at disse var betalt med erstatningsmidler fremfor lønindtægter. H kunne derfor i skifteretten forlods udtage i alt 590.000 kr. Vestre Landsret stadfæstede skifterettens afgørelse. For så vidt angik værdipapirerne på 400.000 kr. anførte Vestre Landsret, at disse kunne udtages forlods grundet en tilstrækkelig tidsmæssig sammenhæng mellem modtagelsen af personskadeerstatningen, hævnningen af 400.000 kr. samt købet af værdipapirerne. H kunne ikke udtage 1.389.915 kr., som var anvendt til køb af aktier og obligationer, idet disse var erhvervet for midler, der var sammenblandet med H's øvrige formue. De dele af erstatningen, der var blevet anvendt til erhvervelse af aktiver umiddelbart efter modtagelsen, blev herefter anset som værende i behold, hvorimod den øvrige del, der havde været sammenblandet i længere tid, ikke kunne identificeres. Dele af erstatningen havde dermed mistet sin identitet, hvorfor identifikationsmetoden blev anvendt i denne afgørelse.

Identifikationsmetoden ses endvidere anvendt i TFA 2014.324 V. H fik udbetalt en personskadeerstatning på i alt 1.562.097 kr. Erstatningsbeløbet blev indsat på parternes fælles budgetkonto, hvorefter der blev indfriet gæld, anvendt beløb til fælles forbrug, samt købt biler og adskillige ejen-

¹¹⁶ Betænkning nr. 1552/2015, s. 273

domme, hvorfor sammenblandingen var betydelig. H havde for skifteretten nedlagt påstand om forlods udtagelse af et mindre beløb på 580.000 kr. For Vestre Landsret havde H dog alene nedlagt påstand om forlods udtagelse af 300.000 kr. fra salgsprovenuet fra salget af en ejendom, hvor personskadeerstatningen var anvendt til indfrielse af gæld. Både skifteretten og Vestre Landsret fandt, at det ikke var muligt at adskille erstatningsmidlerne fra parternes øvrige midler, hvorfor H ikke kunne bevise, at personskadeerstatningen ikke måtte antages at være forbrugt. H kunne herefter ikke udtage nogle af beløbene forlods. Selvom det var muligt at følge forbruget, fandt retten dermed, at personskadeerstatningen havde mistet sin identitet ved sammenblandingen med de øvrige midler, hvorfor identifikationsmetoden tillige må anses for værende anvendt her.

4.3. Reguleringskravsmetoden

Ud over identifikationsmetoden har Irene Nørgaard opstillet en teoretisk fortolkningsramme, hvorefter sammenblandingens problematik kan løses ved brug af reguleringskrav. Denne teoretiske fortolkningsramme vil i det følgende blive kaldt reguleringskravsmetoden og indebærer, at særejet anses for forbedret med de på bankkontoen værende eller indsatte delingsformuemidler, hvorefter ægtefællen, der ikke har særejemidler, kan rejse et reguleringskrav for sine delingsformuemidler, jf. den nugældende ÆFL § 38 (tidligere kaldt vederlagskrav og reguleret i RVL § 23, stk. 3).¹¹⁷

Nørgaard argumenterer for, at fordelene ved reguleringskravsmetoden er, at det er muligt at opretholde en rimelig balance mellem særejet og delingsformuen, uanset omfanget af sammenblandingen og forbrugets størrelse.¹¹⁸ Dette synspunkt må alene anses som delvist korrekt, idet reguleringskrav kan være en god løsning i en række situationer, hvor enten den ene eller den anden ægtefælle har forbedret den andens formue. Der er dog en del momenter, der taler imod dette synspunkt.

For det første indebærer anvendelsen af reguleringskrav et yderligere skøn for domstolene, idet disse for det første skal vurdere, hvorvidt der er grundlag for et reguleringskrav og herefter størrelsen på dette. Reguleringskrav vil endvidere pålægge ægtefællen uden særeje bevisbyrden for, hvor meget af delingsformuen, der er tillagt særejet. Samtidigt vil ægtefællen med særejet skulle godtgøre særejesurrogater for hver eneste hævnning fra kontoen, og al forbrug, der ikke kan henføres til et surrogat, vil nedsætte særejets størrelse. Dermed udløser reguleringskrav en række sekundære pro-

¹¹⁷ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 130

¹¹⁸ *Ibid*, s. 130

blematikker. I det tilfælde hvor særejet belastes ved anvendelse af kontoens midler til fælles forbrug, angiver Nørgaard dog, at dette kan løses ved en nedsættelse af reguleringskravet.¹¹⁹

For det andet må det anses som vidtrækkende at anvende termen “balance” i en situation, hvor reguleringskravmetoden anvendes. Der kan ikke anses at være en reel balance mellem formuerne af forskellig status, når metoden basalt set anlægger en omvendt identifikationsmetode og opløser al delingsformue på kontoen uanset størrelsesforholdet og indsættelsestidspunktet.

For det tredje bliver muligheden for forlods udtagelse, der direkte er hjemlet i ÆFL § 36, illusorisk, såfremt der anvendes en løsning, hvor én formueart straks opløser en anden formueart. Dette må endvidere være gældende for identifikationsmetoden. Disse teoretiske fortolkningsrammer kan derfor ikke anses som værende i overensstemmelse med lovgivers hensigter.

Reguleringskravsmetoden må anses for at indebære en beskyttelse af begge ægtefæller, da begge ægtefæller har muligheden for at fremsætte reguleringskrav. Beviskravet afhænger af forløbet og forbruget i den konkrete situation, idet ægtefællen uden særeje skal bevise hvor meget delingsformue, særejet er forbedret med og dermed størrelsen af sit reguleringskrav. Ægtefællen med særejet skal derimod bevise eventuelle særejesurrogater eller forbrug af særejet til fælles forbrug. Beviskravet, i forhold til om særejet er til stede eller ej, er til gengæld ekstremt lempeligt, idet hele kontoens indestående bliver anset som særeje. Hvorvidt dette samlet set kan anses som et mere lempet beviskrav i overensstemmelse med Retsvirkningslovsudvalgets hensigter må ikke antages at være tilfældet, idet bevisførelsen i stedet bliver udvidet og mere kompliceret.¹²⁰

Reguleringskravsmetoden kan anses som en udvidet udgave af identifikationsmetoden, idet begge tager udgangspunkt i, at den ene formueart mister sin identitet ved sammenblandingen og derefter opløses. Det må dog antages, at Nørgaard ikke har tiltænkt, at identifikationsmetoden skulle indebære et efterfølgende reguleringskrav. Nørgaard nævner ikke reguleringskrav i forbindelse med identifikationsmetoden, og de to teoretiske fortolkningsrammer er angivet adskilt og ikke nævnt i forbindelse med gennemgangen af disse hver især, hvorfor beskrivelsen af identifikationsmetoden må antages at være endelig.

¹¹⁹ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 130

¹²⁰ Betænkning nr. 1552/2015, s. 273

Det har ikke været muligt at finde retspraksis, hvorefter reguleringskravsmetoden anvendes. Dog må reguleringskrav antages at være hyppigt anvendt på ægtefælleskifter.

4.4. Forholdsmæssig fordeling

Irene Nørgaard opstiller derudover en teoretisk fortolkningsramme, som indebærer, at de samlede erstatningsbeløb og delingsformuemidler opgøres, hvorefter der foretages en forholdsmæssig fordeling.¹²¹ Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen antager ligeledes en forholdsmæssig fordeling i form af anpartssæreje i Særeje fra 1996.¹²² Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen har sammen med Rasmus Kristian Feldthusen tillige udgivet en artikel, hvori den forholdsmæssige fordeling tiltrædes.¹²³

Ved brug af denne teoretiske fortolkningsramme holdes særejmidlerne og delingsformuemidlerne ikke skarpt adskilt fra hinanden, idet der kan ske en sammenblanding af midler med forskellig formueart og stadig være mulighed for at udtage særejet forlods. Trods sammenblandingen anses særejet derfor stadig for identificerbart. Spørgsmålet bliver herefter, om brøken skal opgøres på indsættelsestidspunktet eller på opgørelsestidspunktet. Der kan ikke findes et entydigt svar herpå, men det må ud fra det af Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen anførte eksempel i Særeje antages, at det er det samlede indskud, der udgør selve brøken.¹²⁴ Hvis der eksempelvis er indsat 100.000 kr. særejmidler på en bankkonto, hvor der i forvejen står 200.000 kr., og der senere bliver indsat 200.000 kr. delingsformuemidler, vil særejebrøken være 1/5. Hvis der på opgørelsestidspunktet er et indestående på 400.000 kr., kan ægtefællen udtage 1/5 af dette beløb, hvilket er 80.000 kr.

Ovenstående fremgangsmåde har derved både lighedstræk med anpartssæreje og brøkdelsæreje, som indbyrdes ligeledes har en række sammenlignelige træk, dog med enkelte forskelle – se nærmere herom i afsnit 3.3. Som angivet heri har lovgiver ved vedtagelsen af ÆFL i 2018 indført brøkdelsæreje direkte i § 24 i forbindelse med behandling af sammenblandingsproblematikken ved erhvervelsen af aktiver. Denne bestemmelse finder ikke anvendelse i forbindelse med sammenblandingsproblematikken på en konto. Lovgiver har dog taget et aktivt valg om, at der skal ske en forholdsmæssig opgørelse via brøkdele ved behandlingen af aktiver.¹²⁵ Den forholdsmæssige fordeling kunne være en løsning på sammenblandingsproblematikken på en konto. Deroverfor kan det dog

¹²¹ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 132

¹²² Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen, *Særeje*, s. 128

¹²³ U.2002B.426

¹²⁴ Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen, *Særeje*, s. 128

¹²⁵ Se afsnit 3.3.

nævnes, som tidligere angivet, at såfremt brøkdelsopgørelsesmetoden i ÆFL § 24 skulle finde anvendelse på sammenblandingsproblematikken på en konto, ville lovgiver have indsat en bestemmelse herom og ikke forholdt sig passiv hertil.

Irene Nørgaard forkaster denne fremgangsmåde, idet hun alene mener, at denne kan finde anvendelse i de tilfælde, hvor der ikke er sket hævnninger og andre transaktioner på kontoen, idet formueartens status bliver usikker.¹²⁶ Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen er derimod fortalere for den forholdsmæssige fordeling, idet de anser denne som værende den mest rimelige måde at løse sammenblandingsproblematikken på.¹²⁷ De angiver, at der med tiden vil danne sig en ”*form for anpartssæreeje*”¹²⁸, når der løbende vil blive indsat forskellige midler med forskellig formuestatus på kontoen. ”*En form for anpartssæreeje*” er ikke en præcis udmelding om, hvorledes metoden bør anvendes i praksis. Dertil anføres det, at det trods opdelingen i anparter fortsat må afgøres skønsmæssigt af domstolene, hvilke midler der må antages at være særeejmidler, og hvilke midler der må antages at være delingsformuemidler. Hvis der i disse situationer opstår bevismæssig tvivl om, hvorvidt et indskudt beløb er særeeje eller delingsformue, må dette komme delingsformuen eller hovedformueordningen til gode.¹²⁹

Denne teoretiske fortolkningsramme er ligeledes bedømt af Rasmus Kristian Feldthusen, der tilkendegiver, at både RVL og retspraksis har accepteret en fremgangsmåde med anpartssæreeje, hvorfor Feldthusen ikke er enig i Irene Nørgaards direkte forkastning af denne fremgangsmåde. Dertil anføres dog, at denne form for forholdsmæssig fordeling kun er anvendelig i de tilfælde, hvor det med sikkerhed kan angives, hvordan sammenblandingen af midlerne med forskellig formueart har fordelt sig. Feldthusen hverken tiltræder eller forkaster metoden, men tilkendegiver blot, at denne, ligesom de øvrige teoretiske fortolkningsrammer, alene er et forsøg på at løse denne sammenblandingsproblematik.¹³⁰

Der er dermed uenighed blandt de juridiske forfattere om, hvorvidt denne teoretiske fortolkningsramme bør finde anvendelse på sammenblandingsproblematikken. Fordelene ved denne fremgangsmåde er, at beskyttelseshensynene for begge ægtefæller tilgodeses, idet der sker en forholds-

¹²⁶ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 132

¹²⁷ Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen, *Særeeje*, s. 128

¹²⁸ *Ibid* s. 128

¹²⁹ *Ibid*, s. 128

¹³⁰ Rasmus Kristian Feldthusen i *Familieret og engagement: Hilsner til Svend Danielsen*, s. 162

mæssig fordeling af de respektive ægtefællers indsættelser. Denne teoretiske fortolkningsramme er ”nem” at gå til, såfremt der alene foreligger få posteringer. Der kan i teorien også forekomme adskillige indsættelser, uden at dette vil være vanskeligt at fordele i andele eller brøkdele. Problematikken opstår i de situationer, hvor der er sket adskillige transaktioner fra bankkontoen i form af hævnninger, da spørgsmålet bliver, hvad der er forbrugt, og hvad der er tilbage på kontoen. Derudover er det en ulempe, at der ved denne fremgangsmåde ikke tages hensyn til, om særejet reelt er til stede på kontoen, idet forbrug fordeles over alle formuearterne. Forbrug af delingsformuemidler vil derfor ligeledes medføre forbrug af særejet.

Denne teoretiske fremgangsmåde kan virke mekanisk og ligetil, idet der ”blot” sker en opgørelse på baggrund af brøkdele. I forhold til dette anfører Munck og Taksø-Jensen som nævnt, at der skal ske en *skønsmæssig* fordeling af anparterne/brøkerne. Den forholdsmæssige fordeling er dermed ikke så mekanisk, som den ellers kan synes at være, idet domstolene fortsat skal udøve et skøn ved anvendelsen af denne fremgangsmåde. Fremgangsmåden indebærer dog en vis usikkerhed angående fordelingen af brøkerne, hvorfor ægtefællerne ikke med sikkerhed kan forudse deres retsstilling.

Beviskravet må anses som værende en smule strengt, idet ægtefællen med særejemidler ikke får mulighed for at godtgøre, at det fulde særejeløb er til stede og dermed udtage det forlods, da forbruget fordeles ud på alle formuearterne. Den pågældende ægtefælle skal dog kunne bevise, at det indskudte beløb er særejemidler, førend det medregnes i ægtefællens brøkdel. Om denne bevisbyrde er i overensstemmelse med Retsvirkningslovsudvalgets hensigter om at lempe beviskravet antages ikke at være tilfældet.¹³¹

Den forholdsmæssige fordeling er anvendt i UfR 1999.426 Ø. Sagen omhandlede M og H, der indgik ægteskab i 1982. H blev udsat for en arbejdsskade i 1986, hvorefter hun led et erhvervsevnetab på 50 %. H fik hele erstatningsbeløbet på i alt 581.254 kr. udbetalt i 1992. Personskadeerstatningsbeløbet blev indsat på en af parternes fælles konti, hvor der på indsættelsestidspunktet stod 97.047,16 kr. Efter indsættelsen af erstatningsbeløbet blev der hævet 392.622,10 kr. til indfrielse af lån i parrets fælles ejendom, som var erhvervet inden personskaden indtraf. Den faste ejendom blev solgt i 1995 med et salgsprovenu på 556.949,06 kr. I forbindelse med salget valgte parterne at omprioritere deres lån. Efter omprioriteringen var der en saldo fra salget af ejendommen på 406.368,06

¹³¹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 273

kr., som blev overført til parternes fælles konto. Herfra blev der anvendt 299.434,02 kr. til køb af obligationer, som nominelt havde en værdi på 296.000 kr. H nedlagde påstand om, at M skulle tilpligtes at anerkende, at H kunne udtage hele personskadeerstatningen på i alt 581.254 kr. M påstod frifindelse, idet M ikke mente, at H kunne holde noget af personskadeerstatningen uden for ligedelingen. Skifteretten lagde til grund, at parterne var enige om, at beløbet på 392.622 kr. til indfrielse af lån i ejendommen hidrørte fra personskadeerstatningen, uanset at der i forvejen stod 97.047 kr. på kontoen, da erstatningsbeløbet blev sat ind. Skifteretten fandt herefter, at pengene til købet af obligationer var hidrørende fra salget af den faste ejendom. Da provenuet fra salget af ejendommen var på 556.949,06 kr., hvoraf der blev brugt 392.662,10 kr. til køb af obligationer, blev andelen af obligationerne hidrørende fra erstatningen fastsat til 70,50 % (392,662 kr./556.949,06 kr. x 100). Kursen på obligationerne var 106,05, hvorfor H forlods kunne udtage 221.305,14 kr. ((296.000 kr. x 1,0605) x 70,50 %)). Det var derudover ikke muligt at adskille parternes øvrige formue, idet det ikke fandtes godtgjort, at de øvrige midler hidrørende fra personskadeerstatningen var i behold. Østre Landsret ændrede dog skifterettens afgørelse, hvorefter den teoretiske fremgangsmåde ”synke til bunds” blev anvendt i stedet – se nærmere herom i afsnit 4.5.

Fremgangsmåden, hvorefter der sker en forholdsmæssig fordeling, er dermed set anvendt i praksis af skifteretten en enkelt gang. Skifterettens afgørelse blev efterfølgende ændret af Østre Landsret, der ikke anvendte samme fremgangsmåde, hvorfor anvendelsesområdet må antages at være næsten uden betydning.

Det bemærkes, at skifteretten i sin afgørelse anvender betegnelsen ”i behold”, frem for ”ikke antages at være forbrugt”¹³², hvilket underbygger ovenstående konklusion i afsnit 3.4.3., hvorefter det konstateres, at ændringen af ordlyden ikke har medført en ændret vurdering af, hvornår personskadeerstatningen må antages at være ”i behold” frem for ”ikke antages at være forbrugt”.

4.5. Synke til bunds

Irene Nørgaard opstiller derudover en teoretisk fortolkningsramme, hvorefter de bedst prioriterede antal kroner bevarer sin formuestatus, uanset om der foretages adskillige hævnings eller indsættelser på en konto.¹³³ Dette antages at svare til prioritetsbestemt sumsæreje, som Rasmus Kristian

¹³² UfR 1999.426 Ø, s. 8

¹³³ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 131

Feldthusen forklarer således, at en sumbestemmelse er prioriteret, således at værdien mellem eksempelvis 500.000 kr. og 1.500.000 kr. er af en bestemt formueart.¹³⁴ I dette tilfælde vil særejet have førsteprioritet.

Irene Nørgaard anfører om det prioritetsbestemte sumsæreje, at særejet skal svare til indeståendet på bankkontoen på det tidspunkt, hvor særejebestemmelsen blev truffet, uanset at der foretages adskillige hævnings eller indsættelser.¹³⁵ I forhold til særejets størrelse er det usikkert, om Nørgaard mener, at hele indeståendet inklusiv eventuel delingsformue, der i forvejen stod på kontoen, i så fald skal være særeje, eller at det alene er det indskudte særeje, der er omfattet. Ud fra formuleringen må det dog antages, at Irene Nørgaard mener, at også delingsformuemidler, der i forvejen står på kontoen, skal inddrages i særejet. Dette understreges af, at hun videre anfører, at denne teoretiske fortolkningsramme må afvises, da ægtefællen i et vist omfang får mulighed for selv at regulere størrelsen af sit særeje.¹³⁶ Louise Kassentoft Nielsen har i sit kandidatspeciale beskrevet en anden teoretisk fortolkningsramme, der har sammenlignelige karaktertræk med Irene Nørgaards løsning med prioritetsbestemt sumsæreje. Kassentoft Nielsen har kaldt denne for mælk og fløde-metoden. Mælk og fløde-metoden omhandler personskadeerstatninger indsat på en konto, hvor der sker sammenblanding med delingsformuemidler. En personskadeerstatning udgør en tungtvejende rettighed med særlig status, hvorfor denne udgør fløden, der lægger sig i bunden af glasset og bliver beskyttet, hvorefter andre formuearter på kontoen udgør mælken, der lægger sig ovenpå og forbruges først.¹³⁷ Anvendes denne udgave af prioritetsbestemt sumsæreje i stedet, vil særejets størrelse svare til det indskudte særeje på kontoen, hvilket forekommer mest rigtigt.

Når Irene Nørgaard herefter opstiller den yderligere mulighed, at særejet kan udtages forlods, såfremt det samlede beløb på bankkontoen igennem tiden aldrig har været mindre end det oprindeligt indsatte særejebeløb, kommer forvirringen for alvor til syne. Denne fremgangsmåde adskiller sig ikke klart fra den forrige. Forskellen må dog antages at bestå i, at hvis saldoen på kontoen på et tidspunkt kommer under det indsatte særejebeløb, vil efterfølgende indsættelser ifølge forrige fremgangsmåde indgå i det beskyttede beløb op til summen af det oprindeligt indsatte særejebeløb, hvorimod efterfølgende indsættelser efter denne fremgangsmåde ikke bringer den beskyttede formue til

¹³⁴ Rasmus Kristian Feldthusen i *Familieret og engagement: hilsener til Svend Danielsen*, s. 134

¹³⁵ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 131

¹³⁶ *Ibid*, s. 131

¹³⁷ Louise Kassentoft Nielsen, *Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissekifter*, s. 29

live igen, men formuen skal i stedet indgå i ligedelingen. Begge teoretiske fortolkningsrammer placerer rent illustrativt særejet i en beskyttet placering i bunden, men ved den forrige teoretiske fortolkningsramme kan særejet fyldes op igen, hvilket ikke er tilfældet efter denne teoretiske fortolkningsramme. At særejet kan fyldes op igen stemmer dog endvidere fint overens med, at det anses som prioritetsbestemt sumsæreje, idet summen netop er beskyttet. Da begge teoretiske fortolkningsrammer har samme udgangspunkt, vil disse i denne afhandling blive samlet i én teoretisk fortolkningsramme, kaldet synke til bunds-metoden, trods uenigheden om muligheden for at vække særejet til live igen.

Spørgsmålet er herefter, om det ville være en rimelig løsning, såfremt særejet kunne vækkes til live igen. Det ville være åbenlyst urimeligt over for den ægtefælle, der ikke havde særeje under ægteskabet, såfremt den anden ægtefælle kunne indskyde delingsformuemidler, der herefter ville tilgå særejet. Modsætningsvist ville det dog gøre beviskravet betydeligt lettere for en ægtefælle med en personskaadeerstatning, hvilket Retsvirkningslovsudvalget har anført at have været et af formålene med lovændringen. Dette må dog gå ud over, hvad der kan betegnes som en lempelse, hvorfor det ikke må anses at kunne indeholdes i Retsvirkningslovsudvalgets hensigter. Det må derfor afvises som en mulig løsning, at ægtefællen kan fylde særejet eller personskaadeerstatningen op igen.

Synke til bunds-metoden må herefter anses for værende en fremgangsmåde, som beskytter delingsformuen, idet særejet eller personskaadeerstatningen ikke kan fyldes op igen. Den tilgodeser dog samtidigt i høj grad den skadelidte ægtefælle eller ægtefællen, der har særejemidler, idet disse anses som forbrugt sidst.

Fremgangsmåden, hvorefter personskaadeerstatningen synker til bunds, må anses som anvendt af Østre Landsret i dommen TFA 1999.426 Ø. For sagsfremstilling og gennemgang af skifterettens begrundelse og resultat se afsnit 4.4. Østre Landsret fandt, at H kunne udtage et beløb på 299.434,02 kr. Det fandtes godtgjort, at beløbet, der var investeret i køb af obligationer for nominelt 296.000 kr., stammede fra provenuet ved salget af ejendommen, hvori H havde indfriet et lån på 392.622 kr. med sin personskaadeerstatning. Da obligationsbeholdningen var i behold på opgørelsesdagen, og dermed ikke var faldet til en værdi under det indskudte beløb, var denne del af personskaadeerstatningen i behold. Personskaadeerstatningen havde derfor placeret sig i bunden, hvor den ville blive forbrugt sidst.

Derudover er denne fremgangsmåde ligeledes set anvendt i TFA 2010.600 V. H og M indgik ægteskab i 1984 med almindeligt formuefællesskab. I 1999 modtog M et gavebrev fra sine forældre på 275.000 kr. med bestemmelse om skilsmisssæreje, idet dette beløb skulle anvendes til køb af en andel i en bestemt virksomhed. Beløbet blev den 29. september 1999 indsat på M's bankkonto, som fungerede som en fælles budgetkonto for M og H, hvor der forinden indsættelsen af gaven var et indestående på 278.524,40 kr. Efter indsættelsen var der dermed et indestående på kontoen på i alt 553.524,40 kr. Den 1. december 1999 blev der fra kontoen hævet 260.000 kr. til køb af andelen i virksomheden. Kontoen havde i den mellemliggende periode aldrig været under 485.719,24 kr. Vestre Landsret fandt, at der kun forelå en kort periode, fra gavens indsættelse på den fælles budgetkonto til at der blev hævet et modsvarende beløb. Derudover havde kontoen i hele perioden væsentligt oversteget 275.000 kr., hvorfor M's særeje var i behold på kontoen den 1. december 1999, da han hævede beløbet. Da Vestre Landset præmisser angiver, at beløbet på konto ikke har været under de 275.000 kr., må det lægges til grund, at særejet havde lagt sig i bunden af kontoen, hvorfor Vestre Landret i denne afgørelse anvender synke til bunds-metoden. Denne afgørelse omhandler særeje, men som nævnt i afsnit 4.1., er det den samme problematik, der gør sig gældende ved sammenblanding af delingsformuemidler og en personskadeerstatning, hvorfor dommen fortsat er relevant at inddrage.

Denne teoretiske fortolkningsramme er dermed set anvendt i praksis, og dertil kan det bemærkes, at Retsvirkningslovsudvalget ligeledes i bet. nr. 1552 af 2015 har forsøgt en indførelse af denne fremgangsmåde. Som allerede angivet i afsnit 3.4.2. havde Retsvirkningslovsudvalget i betænkningen angivet, at hvis et modtaget beløb er indsat på en konto, hvor der i forvejen står andre midler, der indgår i delingsformuen, anses værdien af det modtagne beløb for værende i behold, hvis der står et beløb mindst svarende til det modtagne beløb på tidspunktet for delingen.¹³⁸ Dette blev som nævnt ikke videreført i ÆFL og fremgår ikke af det fremsatte lovforslag og bemærkningerne hertil. Retsvirkningslovsudvalgets bemærkning stemmer dog overens med den fremgangsmåde, der anlægges ved anvendelse af denne fortolkningsramme, idet *"i behold, hvis der på tidspunktet for delingen står mindst et beløb svarende til det modtagne beløb"* må fortolkes således, at så længe blot beløbet, som svarer til den indskudte personskadeerstatning, er til stede på kontoen, anses beløbet for værende i behold.

¹³⁸ Betænkning nr. 1552/2015, s. 287

4.6. Udfaldet af de teoretiske fortolkningsrammer

For at illustrere de forskellige udfald, som anvendelse af ovenstående teoretiske fortolkningsrammer vil medføre i tilfælde af sammenblanding af en personskadeerstatning med delingsformuemidler, anvendes nedenstående eksempel:

M og H indgik ægteskab i 2010. I ægteskabet var der delingsformue, og ægtefællerne havde hver sin lønkonto samt en fælles budgetkonto til betaling af fælles faste udgifter. M fik den 1. maj 2015 udbetalt en personskadeerstatning som følge af erhvervsevnetab på i alt 500.000 kr., som blev indsat på M's lønkonto. Saldoen på M's lønkonto var inden indsættelsen af personskadeerstatningen på 200.000 kr.

Såfremt identifikationsmetoden anvendes på ovenstående eksempel, vil personskadeerstatningen på 500.000 kr. miste sin identitet, idet der er sket sammenblanding med delingsformuemidlerne på 200.000 kr., hvorfor den fulde saldo på 700.000 kr. vil indgå i ligedelingen på ægtefælleskiftet. Dette uanset om bankkontoen i stedet var oprettet med henblik på indsættelse af personskadeerstatningen, og om delingsformuemidlerne var indsat efterfølgende.

Anvendes reguleringskravsmetoden derimod til at løse problematikken, vil delingsformuemidlerne på 200.000 kr. tilgå personskadeerstatningen på 500.000 kr., hvorfor M vil kunne udtage det samlede indestående på 700.000 kr. forlods på ægtefælleskiftet. H vil derimod kunne rejse reguleringskrav for delingsformuemidlerne på 200.000 kr., der nu har forbedret M's personskadeerstatning. Såfremt M har anvendt midler fra sin lønkonto, hvor personskadeerstatningen er indsat, til fælles forbrug, må H's reguleringskrav nedsættes tilsvarende.

Såfremt der anvendes den forholdsmæssige fordeling på ovenstående eksempel, vil personskadeerstatningen på 500.000 kr., og de i forvejen indestående delingsformuemidler på 200.000 kr., blive fordelt i brøken $5/7$. Dette indebærer, at hvis der efter indsættelsen af personskadeerstatningen sker en række hævnings, således at saldoen på kontoen på opgørelsestidspunktet på ægtefælleskiftet er på 500.000 kr., vil de 500.000 kr. skulle deles i forholdene $5/7$, således at M i dette tilfælde vil kunne udtage 357.143 kr. Dermed vil M ikke kunne udtage hele sin personskadeerstatning på trods af, at beløbet reelt er i behold.

Anvendes fremgangsmåden, hvorefter den beskyttede formue synker til bunds, vil personskadeerstatningen lægge sig ”i ly” af delingsformuemidlerne, således at efterfølgende hævnings vil anses som forbrug af delingsformuen, indtil saldoen på bankkontoen kommer under 500.000 kr. Først herefter vil der blive forbrugt af personskadeerstatningen. Såfremt der er forbrugt af personskadeerstatningen, vil efterfølgende indsættelser på kontoen anses som værende delingsformuemidler, idet det ikke er muligt at fylde personskadeerstatningen op igen. Hvis saldoen på kontoen eksempelvis er 400.000 kr., og der efterfølgende indsættes delingsformuemidler for 100.000 kr., er det alene de 400.000 kr., som må anses som værende i behold, og som M dermed vil kunne udtage forlods på ægtefælleskiftet.

Den skadelidte ægtefælle vil herefter være bedst stillet, såfremt domstolene traf afgørelse ud fra en anvendelse af fremgangsmåden, hvor der anvendes reguleringskrav, eller fremgangsmåden hvor personskadeerstatningen synker til bunds. Sidstnævnte fremgangsmåde er dog alene mest gunstig for den skadelidte ægtefælle i forhold til de øvrige fremgangsmåder, såfremt der ikke er sket hævnings, hvorefter indestændet er kommet under det indsatte erstatningsbeløb.

4.7. Sammenblanding af mere end to formuearter

Som nærmere gennemgået i afsnit 2.2.3. foreligger der 3 forskellige kategorier af formuearter, nemlig delingsformue, særeje og personlige rettigheder, jf. ÆFL § 26, herunder blandt andet personskadeerstatninger, jf. ÆFL § 36.

Ovenstående fremgangsmåder behandler alene problematikken, hvorefter to formuearter er blandet sammen på en bankkonto. Det må dog antages, at disse fremgangsmåder ligeledes kan anvendes som inspiration i de tilfælde, hvor der er sket en sammenblanding af mere end to formuearter, idet problematikken fortsat er den samme. Sammenblandingen vil dog blot være endnu større i disse tilfælde. Ægtefællerne er ofte ikke vidende omkring fordelingen ved at holde sine formuearter adskilt på særskilte konti. Det er derfor interessant at undersøge, hvorledes sammenblandingens problematikken i disse tilfælde eventuelt kan og bør håndteres.

De tre kategorier af formuearter har forskellige beskyttelseshensyn. Delingsformuens beskyttelseshensyn ligger i, at udgangspunktet i loven er delingsformue, hvorfor dette så vidt muligt bør respekteres og tilgodeses. Beskyttelseshensynet ved særeje afhænger af, hvilken type særeje der er tale

om. Såfremt parterne har aftalt særeje ved ægtepagt, bør parternes aftale ligeledes respekteres af hensyn til det grundlæggende princip om aftalefrihed. Foreligger der derimod tredjemandsbestemt særeje ved arv eller gave, bør tredjemands ønske og affektionsværdien for modtageren vægtes højt, hvorfor beskyttelseshensynet hertil er højere. Personskadeerstatninger anses som værende ekstremt personlige, grundet deres særlige personlige præg, idet de er udbetalt som følge af en personskade, hvorfor der især ved denne type rettighed er et højt beskyttelseshensyn.

Anvendelse af identifikationsmetoden vil medføre, at den pågældende personskadeerstatning vil skulle identificeres – nu ikke alene i forhold til delingsformuen men ligeledes i forhold til særejet, hvorfor adskillelse af personskadeerstatningen fra de øvrige formuearter vil være endnu mere kompliceret ved anvendelsen af denne fremgangsmåde. Fremgangsmåden vil medføre, at alene delingsformuen vil beholde sin identitet, hvorfor både personskadeerstatningen og særejet opløses, jf. afsnit 4.2. Identifikationsmetoden tilgodeser dermed alene delingsformuen og inddrager dermed ikke beskyttelseshensynene, der foreligger ved særeje og personskadeerstatninger, hvorfor denne fremgangsmåde hverken kan eller bør anvendes ved sammenblandingeproblematikken ved sammenblanding af mere end to formuearter.

Ved anvendelse af fremgangsmåden, der tager udgangspunkt i reguleringskrav, vil reguleringskravet afhænge af fordelingen af formuearterne mellem ægtefællerne. Såfremt den ene ægtefælle både har modtaget særejet og personskadeerstatningen, kan denne ægtefælle udtage hele kontoens indestående forlods, hvorefter den anden ægtefælle kan fremsætte reguleringskrav for de tabte delingsformuemidler. Er situationen dog den, at den ene ægtefælle har modtaget en personskadeerstatning, og den anden ægtefælle har særejemidler, må spørgsmålet indledningsvist være, hvilken formueart der opsluger de andre ud fra beskyttelseshensynene, og dermed hvilken af ægtefællerne der kan udtage hele formuen. Beskyttelseshensynene til både personskadeerstatninger og tredjemandsbestemt særeje er høje, hvorfor det må være en konkret vurdering, hvilken formueart der må prioriteres højest. Der vil i begge situationer alene være ét reguleringskrav at fremsætte, men der skal foretages en ekstra vurdering af, hvem af ægtefællerne der må udtage formuen. I en helt tredje situation, hvor begge ægtefæller har fået udbetalt den samme type beskyttede formueart, eksempelvis en personskadeerstatning, fordi de har været ude for en bilulykke, vil vurderingen blive så godt som umulig. Her vil beskyttelseshensynet til begge ægtefællers personlige formue være det samme, hvorfor det vil være tilfældigt, hvilken ægtefælle der kan beholde kontoens indestående, og hvilken ægte-

fælle der kan fremsætte et reguleringskrav. Dette gør, at denne fremgangsmåde ikke er egnet til mere komplicerede sammenblandingproblematikker, idet det vil være umuligt for den enkelte ægtefælle at forudse sin retsstilling.

Såfremt der anvendes en forholdsmæssig fordeling, vil beskyttelseshensynene for alle tre formuearter tilgodeses, idet alle tre formuearter vil kunne udtages med hver sin andel. Dog vil fremgangsmåden medføre, at et forbrug af kontoens indestående vil være et forbrug af alle tre formuearter. Fremgangsmåden tager derfor ikke hensyn til, at nogle formuearters beskyttelseshensyn bør vægtes højere end andres. Hvis der eksempelvis er indsat 200.000 kr. af hver formueart, hvorefter indeståendet er 600.000 kr., vil formuearternes andel udgøre 1/3. Forbruges 100.000 kr. af kontoens midler således at indeståendet er på 500.000 kr., vil alle tre formuer herefter udgøre 166.666,67 kr. Hver formueart vil derfor være nedsat. Denne fremgangsmåde må på trods heraf dog stadig anses som værende mere rimelig end de ovennævnte.

Ved anvendelse af fremgangsmåden, hvorefter en formueart synker til bunds, vil der ligesom ved fremgangsmåden med reguleringskrav skulle foretages en vurdering af, hvilken formueart der har de mest vægtige beskyttelseshensyn. Såfremt personskadeerstatningens beskyttelseshensyn findes at vægtes højest, må denne lægge sig i bunden og dermed forbruges sidst. Herefter vil særejet lægge sig ovenpå personskadeerstatningen efterfulgt af delingsformuemidlerne, der vil lægge sig øverst og blive forbrugt først. Formuearterne vil derfor lægge sig i lag ud fra deres prioritetsstilling. Anvendes der midler af en formueart, vil denne ikke kunne fyldes op igen, medmindre formuearten, der forbruges af, er delingsformue. Delingsformuen er herefter mest udsat, idet denne altid vil forbruges først, uanset om denne er indsat på bankkontoen først. Dette må til en vis udstrækning anses for rimeligt, idet beskyttelseshensynet til en personskadeerstatning og tredjemandsbestemt særeje må vægtes højere end delingsformuemidler. Men såfremt den ene ægtefælle både har modtaget personskadeerstatningen og har særejet, vil den anden ægtefælle blive stillet urimeligt ringe, idet dennes midler altid vil forbruges først.

4.8. Sammenfatning

En række juridiske forfattere har gennem tiden givet forskellige bud på, hvordan sammenblandingproblematikken ifølge dem bør løses. Disse ovenfor gennemgåede er alene teoretiske fortolkningsrammer, der kan bidrage til en forståelse af, hvordan sammenblandingproblematikken *kan*

løses. De er dermed ikke en endegyldig vejledning til, hvordan domstolene skal behandle sager, hvor sammenblandingsproblematikken er til stede. Selvom de gennemgåede fortolkningsbidrag kun omhandler sammenblandingen af særeje og delingsformue, kan de som nævnt i afsnit 4.1. ligeledes anvendes ved sammenblanding med en personskadeerstatning, hvorfor de har været relevante at gennemgå i denne afhandling.

Identifikationsmetoden er den mest anvendte i praksis. Dog må denne fremgangsmåde anses for at stride imod udvalgets hensigter om at lempe beviskravet, da det nærmest bliver umuligt at bevise, at en personskadeerstatning er i behold og dermed kan udtages forlods. Den udvidede model, reguleringskravsmodellen, gør endvidere muligheden for at udtage personskadeerstatningen forlods illusorisk. Meget kan løses med reguleringskrav, men det gør hverken vurderingen eller processen lettere for domstolene. Reguleringskravsmodellen beskytter dog begge ægtefæller, og beviskravet vil afhænge af den konkrete situation.

Fremgangsmåden med forholdsmæssig fordeling forkastes af Irene Nørgaard, men opstilles og tiltrædes af Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen som en mulig løsning.¹³⁹ ¹⁴⁰ Feldthusen er ligeledes ikke enig med Irene Nørgaard, når hun forkaster den forholdsmæssige fordeling.¹⁴¹ Det er derfor denne metode, der er flest tilhængere af inden for den juridiske litteratur. Beviskravet må anses som værende en smule strengt, dog mere lempeligt end ved identifikationsmetoden og reguleringskravsmodellen, hvorfor denne teoretiske fortolkningsramme stemmer bedre overens med Retsvirkningslovsudvalgets hensigter. Der er ingen afgørelser i retspraksis, hvor denne fremgangsmåde anlægges, bortset fra skifterettens afgørelse i UfR 1999.426 Ø, der dog efterfølgende blev ændret af Østre Landsret. Det må derfor antages, at domstolene ej heller fremtidigt vil anvende denne fremgangsmåde.

Ved fremgangsmåden, hvor personskadeerstatningen synker til bunds, er der i høj grad taget hensyn til personskadeerstatningens særlige beskyttelseshensyn, samtidigt med at forbrug af erstatningen ikke kan fyldes op igen med delingsformuemidler, hvorfor det ikke bliver uforholdsmæssigt urimeligt for den anden ægtefælle. Hvorvidt en så lempelig bevisbyrde var udvalgets hensigter må dog ikke antages at være tilfældet.

¹³⁹ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 132

¹⁴⁰ Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen, *Særeje*, s. 128

¹⁴¹ Rasmus Kristian Feldthusen i *Familieret og engagement: Hilsner til Svend Danielsen*, s. 162

På baggrund af ovenstående gennemgang må det konkluderes, at de hidtil fremsatte teoretiske fortolkningsrammer har hver sine fordele og ulemper, men at ingen af disse fuldt ud er tilfredsstillende i forhold til at kunne anvendes som en løsning på sammenblandingens problematik. Valget må i sidste ende stå mellem den forholdsmæssige fordeling, reguleringskravmetoden eller synke til bunds-metoden. Den forholdsmæssige fordeling findes ikke at være den mest hensigtsmæssige, da denne på ingen måde tager hensyn til, at nogle formuearter er mere beskyttelsesværdige end andre. Derudover giver denne fremgangsmåde en ægtefælle mulighed for at misbruge den anden ægtefælles formue. Reguleringskravmetoden sorteres tillige fra under denne endelige afvejning, idet den gør muligheden for forlods udtagelse illusorisk. Endeligt står synke til bunds-metoden tilbage, der med sin høje beskyttelse af personskadeerstatningen må anses som den fremgangsmåde, der stemmer bedst overens med formuearternes beskyttelseshensyn og udvalgets hensigt om lempelse af bevisbyrden dog forudsat, at forbrug af personskadeerstatningen ikke kan fyldes op med delingsformuemidler.

Gennemgangen af de ovenstående teoretiske fortolkningsrammer, herunder anvendelsen af disse i praksis samt juridiske forfatters tiltrædelse heraf, viser, at der ikke er en ensrettet tilgang til anvendelsen af fremgangsmåder i retspraksis, men at domstolenes mest anlagte fremgangsmåde er identifikationsmetoden. Dette stemmer dog ikke overens med den i teorien mest støttede fremgangsmåde, nemlig den forholdsmæssige fordeling.

I den situation, hvor der er sket sammenblanding af mere end to formuearter, må det ud fra ovenstående gennemgang anses som værende den bedste løsning, såfremt domstolene anvendte en fremgangsmåde i overensstemmelse med den forholdsmæssige fordeling eller synke til bunds-metoden.

Irene Nørgaard er fremkommet med i alt seks, i hendes øjne, forskellige teoretiske fortolkningsrammer, hvoraf enkelte af disse er gennemgået i dette kapitel.¹⁴² Ved nærmere analyse forekommer disse teoretiske fortolkningsrammer dog ufuldstændige og til tider forvirrende, jf. afsnit 4.5., hvorfor det i høj grad er nødvendigt at inddrage teoretiske fortolkningsrammer opstillet af andre juridiske forfattere. Endvidere må det bemærkes, at Irene Nørgaards tilgang til løsningen af sammenblandingens problematik forekommer opgivende, idet hun mener, at sammenblandingen bør løses med reguleringskrav i stedet for at forsøge at identificere formuearterne. Endvidere er hendes gen-

¹⁴² Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 130-136

nemgang af hendes teoretiske fortolkningsrammer ufuldstændige og tilnærmelsesvist overfladiske, idet der ved mange af fortolkningsrammerne alene er foretaget en beskrivelse på få linjer. De opstillede fortolkningsrammer mangler de mange nuancer og forskellige problemstillinger, der opstår ved sammenblandingen af forskellige formuearter.

Et par juridiske forfattere mener, at der ved afsigelsen af Højesterets dom af 30. januar 2018, er anlagt en anden fremgangsmåde end de allerede gennemgåede. Dette vil blive gennemgået i kapitel 5 og 6.

5. Højesterets afgørelse af 30. januar 2018

5.1. Introduktion

I Højesterets dom af 30. januar 2018 blev to sager sambehandlet, idet de pågældende sager var mellem de samme parter – et fraskilt ægtepar.^{143 144} Den ene sag omhandlede, hvorvidt M's pensionsindbetalinger, der oversteg 18 %, var rimelige, og dermed kunne udtages forlods fra ligedelingen på ægtefælleskiftet. Den anden sag omhandlede, hvorvidt en engangsydelse fra en gruppelevsforikring på 142.000 kr., der var udbetalt til H skulle indgå i ligedelingen på skiftet, eller om H kunne udtage beløbet forlods.

Idet afhandlingens fokusområde er sammenblandingproblematikken ved udbetaling af personskauderstatninger, vil den første sag omhandlende M's pensioner ikke blive nærmere gennemgået i denne afhandling, idet afhandlingen ikke omhandler rimelighedsproblematikken i RVL § 16 b, stk. 1. Afhandlingen vil derfor alene fokusere på H's udbetalte engangsydelse. Det bemærkes, at engangsydelsen ikke er blevet betalt som følge af en personskaade, men som følge af, at H havde ret til førtidspension. Den udbetalte engangsydelse var omfattet af RVL § 16 b, stk. 2, hvori det ligeledes var en betingelse, at denne ikke måtte antages at være forbrugt, førend den udbetalte ydelse efter bestemmelsen kunne holdes uden for ligedelingen. Sagen er derfor fortsat relevant for sammenblandingproblematikken, da RVL § 16, b, stk. 2 indeholder den samme formulering og betingelse, som fremgik af dagældende EAL § 18, stk. 2.

¹⁴³ Sag 125/2017 og sag 126/2017

¹⁴⁴ UfR 2018.1539 H, s. 1, 1. spalte

UfR 2018.1539 H er afsagt på baggrund af den tidligere gældende RVL, da sagerne blev anlagt før ÆFL's ikrafttræden. Som nævnt i kapitel 2 og 3 er RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2 blevet samlet i ÆFL § 36, hvor ordlyden blev ændret fra "ikke antages at være forbrugt" til "i behold". UfR 2018.1539 H vil ikke kunne anvendes til at undersøge den nuværende retsstilling efter indførelsen af ÆFL § 36, såfremt denne ændring af ordlyden har medført en ændring af retsstillingen. Som gennemgået i afsnit 3.4. antager juridiske forfattere dog, at ændringen af ordlyden ikke har medført en ændring af retsstillingen, selvom udvalget har haft et mål om at lempe bevisbyrden. Dette understøttes af, at Marianne Højgaard Pedersen, der var med til at pådømme sagen i Højesteret, i Festskrift til Mads Bryde Andersen både anvender "ikke forbrugt" og "i behold", når hun beskriver Højesterets vurdering af sagen.¹⁴⁵ Dette uden at bemærke, at der skulle være en forskel på de to kriterier.

Grundet den manglende praksis i forbindelse med bedømmelsen af, hvornår et beløb kan anses som værende i behold, kan det endnu ikke vides med sikkerhed, om retsstillingen er ændret efter indførelsen af ÆFL. På baggrund af analysen i afsnit 3.4.3. er der på nuværende tidspunkt en overvejende formodning for, at ændringen af ordlyden ikke har medført en ændring i retstilstanden på området, hvorfor afhandlingen vil analysere UfR 2018.1539 H og vurdere dennes betydning for domstolenes fremtidige vurdering af, hvornår en udbetalt personskadeerstatning kan holdes uden for ligestillingen på ægtefælleskiftet.

5.2. Sagsfremstilling

Ægteparret blev gift i 1996. Der blev ikke ved ægteskabets indgåelse eller senere oprettet en ægtepagt, hvorfor der var formuefælleskab mellem ægtefællerne frem til ophørsdagen den 22. januar 2014. M arbejdede som selvstændig læge, og H havde arbejdet som sygeplejerske indtil 2004, hvor hun blev fyret grundet sygdom. H blev i 2010 tilkendt førtidspension, hvorfor hun den 26. marts 2010 modtog en engangsydelse fra sit pensionsselskab, PKA (Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægeseekretærer) på 142.000 kr. fra sin gruppelevsfor sikring, som hun indsatte på sin lønkonto.¹⁴⁶ Inden engangsydelsen blev indsat, var saldoen på kontoen 9.133,79 kr., hvorfor saldoen efter engangsydelsens indsættelse var 151.133,79 kr. Saldoen havde frem til ophørsdagen på intet tidspunkt

¹⁴⁵ Marianne Højgaard Pedersen i *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, s. 375

¹⁴⁶ UfR 2018.1539 H, s. 1, 2. spalte og s. 2, 1. spalte

været under 151.133,79 kr. på trods af, at der havde været en lang række indsættelser og hævnninger på kontoen, idet kontoen ligeledes blev anvendt til andet, inklusive den fælles husholdning.¹⁴⁷

H mente, at hun kunne udtage engangsydelsen forlods på ægtefælleskiftet enten i medfør af RVL § 15, stk. 2, som en personlig, udelelig rettighed, i medfør af EAL § 18, stk. 2, som en personskadeerstatning, eller i medfør af RVL § 16 b, stk. 2, som en pensionsrettighed. H påberåbte endvidere, at engangsydelsen ikke måtte anses som værende forbrugt trods sammenblandingen på kontoen, idet kontoen fra tidspunktet for indsættelsen af engangsydelsen og frem til ophørsdagen på intet tidspunkt havde haft et mindre indestående, end da engangsydelsen blev indsat. M gjorde gældende, at engangsydelsen ikke kunne høre under nogle af de af H påberåbte bestemmelser og mente i stedet, at beløbet nærmere skulle anses som en udbetaling for tabt arbejdsfortjeneste. M gjorde endvidere gældende, at beløbet ikke var holdt behørigt adskilt fra H's øvrige formue, og at der i de efterfølgende perioder havde været store indbetalinger andetsteds fra.¹⁴⁸

5.3. Byrettens og landsrettens resultat og begrundelse

Retten i Helsingør tog M's frifindelsespåstand til følge, hvorfor engangsydelsen skulle indgå i ligestelingen på ægtefælleskiftet. Byrettens dom blev dog afsagt med dissens. To dommere fandt, at engangsydelsen ikke var omfattet af de af H påberåbte bestemmelser, idet der forelå en udbetalt forsikring, der ikke var omfattet af EAL, og som ligeledes ikke kunne anses som en pension, der var omfattet af RVL § 16, stk. 2 eller RVL § 15, stk. 2. Én af dommerne fandt derimod, at engangsydelsen kunne sidestilles med en erstatning for tab af erhvervsevne. Beløbet havde endvidere været til stede på kontoen siden indbetalingen, hvorfor det ikke burde indgå i ligestelingen, jf. dagældende EAL § 18, stk. 3.¹⁴⁹

For Østre Landsret afgav H supplerende forklaring, hvori hun oplyste, at lønkontoen blev brugt til alt inklusive husholdningen. Hun anså pengene som en del af hendes pension, der blev udbetalt, fordi hun var syg. Hun havde dog aldrig modtaget en personskadeerstatning og havde ikke set no-

¹⁴⁷ UfR 2018.1539 H, s. 4, 2. spalte

¹⁴⁸ Ibid, s. 2, 2. spalte

¹⁴⁹ Ibid, s. 3, 1. spalte

gen grund til at lave en særskilt pensionskonto.¹⁵⁰ Landsretten tiltrådte byrettens begrundelse og resultat, hvorfor Østre Landsret stadfæstede byrettens afgørelse.¹⁵¹

5.4. Højesterets resultat og begrundelse

Højesteret ændrede Østre Landsrets afgørelse, idet de gav H medhold i, at engangsydelsen kunne udtages forlods på ægtefælleskiftet. Højesteret fandt, at engangsydelsen var udbetalt i anledning af en førtidspension som følge af nedsat erhvervsevne, hvorfor denne var omfattet af dagældende RVL § 16 b, stk. 2, såfremt beløbet ikke kunne antages at være forbrugt.¹⁵² Det anførtes, at reglerne om rimelighed vedrørende pension ikke gjorde sig gældende i forbindelse med den udbetalte engangsydelse, men at engangsydelsen kun ville kunne holdes uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet i det omfang, den ikke måtte antages at være forbrugt.¹⁵³ Højesteret anførte dog, at det ikke var et krav, at beløbet var holdt adskilt fra den øvrige formue. Da saldoen på den anvendte konto på intet tidspunkt havde været lavere, end da engangsydelsen blev indsat, det vil sige under 151.133,79 kr., fandt Højesteret det godtgjort, at engangsydelsen ikke var forbrugt, selvom der efter indsættelsen havde været perioder med betydelige hævnings og indsættelser.¹⁵⁴

5.5. Analyse af UfR 2018.1539 H

Højesteret kommer frem til, at engangsydelsen ikke kan antages at være forbrugt, da saldoen på kontoen på intet tidspunkt har været under saldoen på tidspunktet for indsættelsen af engangsydelsen. Ved første øjekast kan denne fremgangsmåde minde om den i afsnit 4.5. gennemgåede synke til bunds-metode, idet engangsydelsen placeres i en form for prioriteret beskyttelse under de andre efterfølgende indsættelser af anden formueart. Den af Højesteret anvendte fremgangsmåde passer dog ikke helt på fremgangsmåden, hvorefter den beskyttede formueart synker til bunds, idet engangsydelsen ikke i denne dom har placeret sig i bunden, men i stedet oven på det på tidspunktet for indsættelsen allerede indestående på kontoen. Engangsydelsen bliver dermed ikke prioriteret i forhold til de andre formuearter. Hvis Højesteret havde anvendt synke til bunds-metoden, skulle saldoen på intet tidspunkt have været under 142.000 kr. Højesteret nævner dog direkte i sine præmisser, at de ikke anser engangsydelsen for at være forbrugt, idet saldoen på intet tidspunkt har været under

¹⁵⁰ UfR 2018.1539 H, s. 3, 2. spalte

¹⁵¹ Ibid, s. 4, 1. spalte

¹⁵² Ibid, s. 7, 2. spalte

¹⁵³ Ibid, s. 5, 2. spalte

¹⁵⁴ Ibid, s. 7, 2. spalte

151.133,79 kr. Engangsydelsen har dermed lagt sig ovenpå delingsformuemidlerne, der stod på kontoen i forvejen.

Højesterets resultat har dermed lighedstræk med et par af de i forvejen fremsatte teoretiske fortolkningsrammer, idet synke til bunds-metoden er udarbejdet ud fra flere forskellige fortolkningsrammer. Højesterets fremgangsmåde adskiller sig dog væsentligt fra disse tidligere fremsatte fortolkningsrammer, hvorfor Højesterets fremgangsmåde må anses som værende ny¹⁵⁵. Irene Nørgaard har tidligere forkastet en mulighed, hvorefter princippet om sidst ind, først ud, kan finde anvendelse¹⁵⁶. Nogle juridiske forfattere mener dog, at Højesteret netop lægger et lignende princip til grund under denne afgørelse. Dette vil blive analyseret nærmere nedenfor i kapitel 6.

6. Den Store Bagedyst

6.1. Introduktion

Som følge af resultatet i UfR 2018.1539 H, og Højesterets begrundelse herfor, er der ifølge far og søn, Jørgen U. Grønberg og Ulrik Grønberg (samlet kaldet Grønberg) fremkommet endnu en teoretisk fortolkningsramme, der ifølge dem bør være den fremadrettede løsning på sammenblandingsproblematikken. Grønberg præsenterer således i artiklen TFA 2020.307, ”Lagkagemodellen – sammenblanding af midler med forskellig formueart på samme konto”, en teoretisk fortolkningsramme, som de har valgt at navngive ”Lagkagemodellen”. Lagkagemodellen vil blive nærmere gennemgået i afsnit 6.2.

Som reaktion på Grønbergs lagkagemodel har Johan Hartmann Stæger efterfølgende udgivet artiklen U.2021B.71, ”Om lagkager, pandekager og den fri bevisbedømmelse”, hvori han gennemgår og vurderer Grønbergs anskuelser. Stægers artikel vil blive nærmere gennemgået i afsnit 6.3.

Formålet med dette kapitel er at analysere og vurdere henholdsvis Grønbergs og Stægers anskuelser, samt undersøge om disse stemmer overens med, hvad der reelt kan udledes af Højesterets præmisser. Kapitlet vil endvidere sammenligne den fremsatte teoretiske fortolkningsramme med de

¹⁵⁵ Synke til bunds-metoden er fremsat som en teoretisk fortolkningsramme udarbejdet med inspiration i Irene Nørgaards tredje og fjerde løsningsmodel samt Louise Kassentoft Nielsens mælk og fløde-metode

¹⁵⁶ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 133

allerede fremsatte, jf. kapitel 4, for at vurdere om denne nye teoretiske fortolkningsramme reelt set må anses som en ny fremgangsmåde, som kan afhjælpe sammenblandingensproblematikken. Endeligt vil kapitlet afsluttes med en vurdering af, hvorvidt lagkagemodellen vil have en betydning for de fremtidige vurderinger ved domstolene.

6.2. Lagkagemodellen

Ifølge Grønberg kan det udledes af dommen, at der anlægges et princip om sidst ind, først ud. Det samme princip, som Irene Nørgaard forkastede for næsten to årtier siden.¹⁵⁷ Grønberg mener, at sidst ind, først ud-princippet er til stede i afgørelsen, idet hver gang der skete hævnings på H's konto, var det de sidst indsatte midler, der blev forbrugt først.¹⁵⁸

Grønberg har efter afsigelsen af Højesteretsdommen¹⁵⁹ opstillet en fremgangsmåde, hvori indestående på en bankkonto opdeles i lag, hvorefter domstolene kan vurdere, om et lag, og dermed en formue, er i behold. Ved hver indsættelse af et beløb med en ny formueart end den forrige, opstår der et nyt lag med denne nye formueart, som herefter vil blive forbrugt først. Hertil anføres, at et lag kan bestå af flere hævnings og indsættelser, så længe det blot er af samme formueart. Når et lag af en bestemt formueart er forbrugt, vil efterfølgende hævnings medføre et forbrug af det næstøverste lag.¹⁶⁰ For at illustrere disse lag anvendes samme eksempel som i afsnit 4.6, hvor M fik udbetalt en personskadeerstatning på 500.000 kr., der blev indsat på en fælles budgetkonto, hvor der i forvejen stod 200.000 kr. delingsformuemidler. Her vil delingsformuemidlerne på 200.000 kr. udgøre det første og nederste lag, og personskadeerstatningen på 500.000 kr. vil udgøre lag nr. 2. Hvis der herefter indsættes delingsformuemidler på 100.000 kr., vil der dannes endnu et nyt tredje lag. Såfremt der herefter hæves 50.000 kr. på kontoen, vil disse blive forbrugt af det øverste lag, nemlig delingsformuen. Hæves der i stedet 150.000 kr., vil hele det øverste lag af delingsformuen blive forbrugt, samt 50.000 kr. af personskadeerstatningen. Se bilag 1 for illustration heraf.

Grønberg anfører som argument for denne fremgangsmåde, at Højesteret anså engangsydelsen som værende i behold, idet kontoens indestående på intet tidspunkt havde været under 151.133,79 kr. De forklarer videre, at de på kontoen i forvejen indestående delingsformuemidler på 9.133,79 kr. må

¹⁵⁷ Irene Nørgaard, *Formueordninger*, s. 133

¹⁵⁸ TFA 2020.307, s. 1

¹⁵⁹ UfR 2018.1539 H

¹⁶⁰ TFA 2020.307, s. 4

anses som værende lagkagens første og nederste lag, hvorefter engangsydelsen på 142.000 kr. udgør det andet lag. Delingsformuemidlerne indsat efter engangsydelsen var herefter det tredje lag, der indeholdt indsættelser og hævnings over en næsten 4-årig periode for i alt ca. 925.000 kr.¹⁶¹

Det anføres i artiklen, at såfremt der sker forbrug af et lag af en bestemt formueart, kan laget reetableres, endda forstørres, hvis der efterfølgende indsættes midler af samme formueart. Indsættes der midler af en anden formueart, opstår der et nyt lag, og det forbrugte lag kan ikke længere reetableres.¹⁶² Endvidere anføres det, at det er uden betydning, om det oprindeligt indestående er delingsformue eller særeje.¹⁶³ Det må her antages, at dette ligeledes gør sig gældende, såfremt det første lag er af en tredje formueart. Er aktiver erhvervet for midler fra to eller flere lag, og dermed af forskellige formuearter, vil aktivet skulle fordeles forholdsmæssigt. Hvis M og H fra ovenstående illustration eksempelvis køber en bil til 200.000 kr., og dermed anvender 100.000 kr. delingsformuemidler (det øverste lag) og 100.000 kr. erstatningsmidler (en del af det andet lag), vil bilen være erhvervet for 50% delingsformue og 50% erstatningsmidler og derved skulle deles herefter. Ægtefællen, der ejer kontoen, kan ifølge Grønberg ikke ensidigt bestemme formuearten af de midler, der hævnes fra den sammenblandede konto.¹⁶⁴ Dette må antages at indebære, at der ikke kan ”plukkes” lag ud af lagkagen, hvorfor M eksempelvis ikke vil kunne vælge, at det alene er midlerne fra laget med personskadeerstatningen, og dermed alene personskadeerstatningsmidlerne, der skal anvendes til købet af bilen.

6.3. Pandekageprincippet

Johan Hartmann Stæger anfører i U.2012B.71, at Højesteret løser sammenblandingproblematikken i UfR 2018.1539 H ved at anse midlerne som liggende i lag, hvorfor han er enig med Grønberg heri. Stæger mener dog, at en mere retvisende betegnelse er ”pandekageprincippet”, idet en lagkage ikke spises oppefra og ned, hvilket er tilfældet med pandekager.¹⁶⁵ Det virker dog bagatelagtigt at diskutere betegnelsen for fremgangsmåden – heraf titlen på dette kapitel.

Ligesom Grønberg anfører Stæger endvidere, at Højesterets præmisser må fortolkes således, at der tages udgangspunkt i princippet om, at de senest indsatte midler anses for hævet først, og at der i

¹⁶¹ TFA 2020.307, s. 3

¹⁶² Ibid, s. 4

¹⁶³ Ibid, s. 8

¹⁶⁴ Ibid, s. 9

¹⁶⁵ U.2021B.71, s. 1

princippet ikke er en grænse for anvendelsen af denne fremgangsmåde. I de tilfælde, hvor der er sket en sammenblanding af midler på flere konti, og der er foretaget adskillige hævnings og indsættelser over en lang årrække, kan princippet fortsat finde anvendelse, når der foretages en grundig gennemgang af samtlige kontoudtog.¹⁶⁶ Stæger er dermed ligeledes enig i Grønborgs betragtninger om anlæggelsen af sidst ind, først ud-princippet samt fremgangsmådens brede anvendelsesområde.

Ifølge Stæger vil sammenblandingsproblematikken i sidste ende dog fortsat være et bevismæssigt spørgsmål.¹⁶⁷ Der vil dermed ifølge Stæger alligevel være en grænse for rækkevidden af den af Grønborg opstillede teoretiske fortolkningsramme, idet domstolene er underlagt en fri bevisbedømmelse, jf. RPL § 344, stk. 1. Det vil derfor kræve hjemmel i lov, såfremt en så mekanisk fremgangsmåde som denne ville skulle erstatte den fri bevisbedømmelse. Idet hverken ÆFL § 24 eller anden lovgivning i øvrigt forholder sig til, hvorledes sammenblandingsproblematikken bør søges løst i tilfælde af sammenblanding af midler med forskellig formueart på en bankkonto, finder Stæger, at denne nye fremgangsmåde ikke kan erstatte den fri bevisbedømmelse, men i stedet må antages at skulle udgøre udgangspunktet for domstolenes bevisbedømmelse.¹⁶⁸ Højesteret tog endvidere ikke stilling til, om principperne i ÆFL § 24 skulle finde anvendelse i tilfælde af sammenblanding af midler på en konto – se nærmere herom i afsnit 3.3.¹⁶⁹

Denne teoretiske fortolkningsramme må anses at være en mekanisk-matematisk fremgangsmåde, idet det er muligt helt konkret at undersøge, hvilken formuestatus de forskellige indsættelser og hævnings har ved en gennemgang af ægtefællernes kontoudtog. Hertil understreger Stæger, at en sådan mekanisk og matematisk fremgangsmåde aldrig vil kunne erstatte den samlede konkrete bevisbedømmelse af, hvornår et givent beløb må anses for værende i behold, idet et sådant vil bestå af et vist skøn fra domstolenes side. På denne baggrund anfører Stæger, at domstolene dermed i hvert enkelt tilfælde, trods anvendelsen af denne fremgangsmåde, fortsat må foretage en konkret vurdering af, om bevisbyrden er løftet i den pågældende sag. Dette uanset dommens præjudikatsværdi.¹⁷⁰ Hertil erkender Stæger dog, at Højesterets præmisser i UfR 2018.1539 H ikke insinuerer, at andre faktorer end den matematiske fremgangsmåde har haft indflydelse på afgørelsens resultat¹⁷¹, idet

¹⁶⁶ U.2021B.71, s. 4

¹⁶⁷ Ibid, s. 1

¹⁶⁸ Ibid, s. 4

¹⁶⁹ Ibid, s. 3

¹⁷⁰ Ibid, s. 4

¹⁷¹ Ibid, s. 5

det direkte i præmisserne anføres: ”selv om der i perioden har været betydelige bevægelser på kontoen med indsættelser og hævninger”.¹⁷² Stæger mener dog ikke at ovenstående udelukker, at der kan lægges vægt på andre momenter, idet han anfører, at det må have spillet en rolle, at indsættelserne og hævningerne i denne sag var overskuelige, idet det i modsat fald ville have været svært for H at løfte bevisbyrden.¹⁷³ I tilfælde hvor bevismaterialet er uoverskueligt, og der er købt og solgt aktiver for sammenblandede midler, vil domstolene ikke foretage en nærmere vurdering af de enkelte poster og minutiøst gennemgå alle kontoudtog. Hvis der alene i sådanne sager skulle lægges vægt på denne fremgangsmåde, ville dette ifølge Stæger føre til urimelige resultater.¹⁷⁴

Det kan på denne baggrund ifølge Stæger lægges til grund, at denne fremgangsmåde er et udgangspunkt og et bidrag til domstolenes fri bevisbedømmelse, men ikke den endegyldige løsning på sammenblandingens problematikken, idet andre momenter ligeledes kan spille ind på domstolenes bedømmelse, herunder eksempelvis ægtefællernes tilrettelæggelse af deres økonomi, antallet af bevægelser på kontoen samt det tidsmæssige perspektiv.¹⁷⁵

6.4. Analyse af lagkagemodellen

Stægers artikel udspringer af lagkagemodellen, og det fremførte pandekageprincip er indholdsmæssigt det samme som lagkagemodellen, hvorfor fremgangsmåden i dette afsnit alene vil blive benævnt lagkagemodellen.

6.4.1. Sammenligning med de teoretiske fortolkningsrammer

Lagkagemodellen har en række lighedstræk med den tidligere fremsatte teoretiske fortolkningsramme synke til bunds-metoden. Efter synke til bunds-metoden synker den beskyttede formueart, som navnet antyder, til bunds, og bliver dermed placeret i en beskyttet prioritering, hvorefter den forbruges sidst. For nærmere gennemgang se afsnit 4.5. Ved lagkagemodellen bliver en formueart ligeledes placeret i en beskyttet prioritet, men dette er forudsat, at der sker efterfølgende indsættelser af midler med anden formueart. Lagkagemodellen adskiller sig dermed fra synke til bunds-metoden, idet den beskyttede formueart ikke prioriteres forud for de andre allerede indestående midler på bankkontoen, men i stedet lægger sig ovenpå. Bormann, Stæger og Trabjerg anfører dog,

¹⁷² UfR 2018.1539 H, s. 7

¹⁷³ U.2021B.71, s. 5

¹⁷⁴ Ibid, s. 4

¹⁷⁵ Ibid, s. 6

at dommen viser, at kontoens indestående mindst skulle udgøre den indsatte engangsydelse.¹⁷⁶ Dette må ikke anses som værende korrekt, idet dommens præmisser tydeligt angiver, at indeståendet mindst skulle udgøre engangsydelsen, samt de i forvejen indestående delingsformuemidler.

Lagkagemodellen indeholder endvidere en anlæggelse af fremgangsmåden med den forholdsmæssige fordeling, når aktiver er erhvervet for midler fra forskellige lag. Den forholdsmæssige fordeling er ikke en del af den grundlæggende opgørelse af kontoen i lag, men er alligevel en betydningsfuld og naturlig del af denne fremgangsmåde, da midler fra en konto ofte anvendes til køb af aktiver.

Lagkagemodellen findes herudover ikke at have lignende karaktertræk med andre tidligere fremsatte teoretiske fortolkningsrammer. I forhold til den ellers i praksis mest anvendte identifikationsmetode, har tidligere højesteretsdommer og dommer i UfR 2018.1539 H, Marianne Højgaard Pedersen, udtalt, at identifikation ikke er betinget af, at formuerne holdes adskilt på separate konti, og at sammenblandingen med H's løbende indtægter ikke var til hinder for, at beløbet ikke måtte anses som værende forbrugt.¹⁷⁷ Identifikationsmetoden kan ikke forenes med denne udtalelse. Identifikationsmetoden har tidligere medført, at det har været praktisk talt umuligt at udtage sin personlige formue forlods. Identifikationsmetoden må efter Højesterets afgørelse, derfor forventes at blive forkastet.

6.4.2. Lagkagemodellens anvendelsesområde

Denne afhandling har afgrænset sig til alene at angå personskadeerstatningers behandling på ægtefælleskiftet ved sammenblanding på en bankkonto. Dommen angår dog ikke en personskadeerstatning, og artiklerne omhandler primært sammenblanding af særeje og delingsformue. Grønborg anfører dog, at lagkagemodellen ligeledes må finde anvendelse ved sammenblanding af delingsformuemidler og andre midler af anden formueart end særeje, herunder personskadeerstatninger.¹⁷⁸ Endvidere anføres, at lagkagemodellen må gælde sammenblandinger både før og efter ÆFL's ikrafttrædelse, da lagkagemodellen ikke udspringer af konkrete bestemmelser i hverken RVL eller ÆFL.¹⁷⁹ Dette må tiltrædes, idet sammenblandingsproblematikken, som også anført af Stæger, i bund og grund er et bevisspørgsmål. Bevisspørgsmålet er det samme, uanset om der foreligger sammenblanding med særeje, personskadeerstatningsmidler eller noget helt tredje. Derudover er

¹⁷⁶ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 194

¹⁷⁷ Marianne Højgaard Pedersen i *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, s. 375

¹⁷⁸ TFA 2020.307, s. 8

¹⁷⁹ *Ibid*, s. 8

bevisspørgsmålet det samme, uanset om ordlyden er ”ikke antages at være forbrugt” eller ”i behold”. Dette understøttes endvidere af, at Højgaard Pedersen angiver, at det i dommen blot skulle sikres, at engangsydelsen var i behold.¹⁸⁰ Højgaard Pedersen anfører ikke, at der skulle være en forskel på de to kriterier.

Det anføres ikke af Grønborg, om lagkagemodellen tillige finder anvendelse i de tilfælde, hvor der er sket sammenblanding af mere end to formuearter. Dette må dog antages at være tilfældet, idet lagkagemodellen som ovenfor anført ligeledes kan anvendes ved sammenblanding af andre formuearter end særeje. Der kan derudover ikke findes at være en hindring for en sådan anvendelse, idet der blot opstår endnu et lag i lagkagen.

Bormann, Stæger og Trabjerg mener, at det vil være vanskeligt for en ægtefælle at bevise, at et aktiv erhvervet for sammenblandede midler er særeje, herunder brøkdelsæreje.¹⁸¹ Det antages, at Bormann, Stæger og Trabjerg mener, at lagene fra bankkontoen ikke kan overføres til aktivet ved erhvervelse heraf, hvorfor der er grænser for anvendelsesområdet af lagkagemodellen. Grønborg anfører hertil, at det er logisk, at sidst ind, først ud-princippet tillige skal gælde ved erhvervelse af aktiver, idet det uden større bevismæssige problemer ved en grundig gennemgang af kontoudtogene er muligt at finde frem til formuearten af de hævede midler anvendt ved erhvervelsen.¹⁸² Det må dog findes betænkeligt at påstå, at sidst ind, først ud-princippet logisk bør anvendes ved erhvervelsen af aktiver, da ÆFL allerede i § 24 direkte har taget stilling til, hvorledes aktiver erhvervet for midler af forskellig formueart skal behandles.

Lagkagemodellens anvendelsesområde er beskrevet som værende utroligt bredt, tilnærmelsesvist grænseløst. Selvom dette langt hen ad vejen må anses som værende korrekt, kan lagkagemodellen ikke anses som værende en magisk all-round løsning, der giver svaret på alt, idet der i nogle tilfælde opstår tvivlsspørgsmål. Det kan indledningsvist bemærkes, at Grønborg anfører, at en formue kan fyldes op igen på den betingelse, at den fyldes op med midler af samme formueart. Det er dog uklart, hvordan lagene skal opdeles, såfremt begge ægtefæller eksempelvis modtager en personskadeerstatning i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til hinanden som følge af, at de har været involveret i samme trafikulykke. Personskadeerstatningerne har samme formueart, men de er udbetalt til

¹⁸⁰ Marianne Højgaard Pedersen i *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, s. 375

¹⁸¹ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 194

¹⁸² TFA 2020.307, s. 5

hver sin respektive ægtefælle som kompensation for et personligt fremtidigt tab. Lagkagemodellen kan medføre den mulighed, at de udbetalte erstatninger får hver sit lag i lagkagen, men hvilken erstatning skal i så fald prioriteres? Modellen kan endvidere medføre, at erstatningerne bliver placeret sammen i ét lag, men dette vil medføre en ny sammenblandingsproblematik inde i selve laget.

Der opstår endnu en forvirring, når det angives, at kontoindehaveren har mulighed for at hæve de enkelte lag og sætte disse ind på separate konti, der efterfølgende får en formueart svarende til det indskudte, og det efterfølgende angives, at kontoindehaveren kun kan hæve de senest indsatte midler. Det først anførte giver et indtryk af, at kontoindehaveren kan ”plukke” et lag ud uanset placeringen i lagkagen, for derefter at overføre beløbet til en anden konto, hvorimod det sidst anførte modsiger dette.

Grønberg anfører, at lagkagemodellen endvidere finder anvendelse i de tilfælde, hvor en konto i én bank overføres til en konto i en anden bank, da lagene er bevaret, jf. surrogationsprincippet i ÆFL § 25. Der må herefter tillige stilles spørgsmålstegn ved den for modellens anvendelse nødvendige gennemgang af kontobevægelserne. Det vil ikke altid være muligt at fremskaffe kontoudtog fra flere år tilbage, selvom ægtefællerne ikke har skiftet bank. I det tilfælde, hvor der er sket et skift af bank, vil det være endnu sværere at fremskaffe kontoudtog, hvis overhovedet muligt. Stæger angiver, at lagene opstår fra datoen for første sammenblanding og frem til ophørsdagen.¹⁸³ Dette må antages at indebære, at manglende kontoudtog reelt er uden betydning, så længe tidspunktet for den første sammenblanding kan fastslås, såfremt det lægges til grund, at lagkagemodellen tillige finder anvendelse ved overførsel af konti til en ny bank. Det er dog naturligvis ikke muligt at fastslå den første sammenblanding, såfremt de indledende kontoudtog ikke kan fremskaffes. Dette må enten medføre, at lagkagemodellen ikke er anvendelig i disse situationer, idet det ikke er muligt at få det reelle overblik over lagene, eller medføre at opdelingen af lag først starter fra den tidligst dokumenterede sammenblanding. Vælges den sidste løsning, kan det medføre, at de nederste, forsvundne lag har indeholdt en beskyttet formueart, der bliver opslugt som ikke-identificerbart.

Det er en naturlig følge af at have penge på en bankkonto, at der bliver udbetalt renter. Grønberg anfører, at renter må fordeles forholdsmæssigt ud fra størrelsen af de forskellige lag, medmindre der

¹⁸³ U.2021B.71, s. 1

er renter af en indestående personskadeerstatning.¹⁸⁴ Herefter opstår der endnu et problem, idet renterne udbetales ud fra det samlede indestående og ikke pr. lag, hvorfor det bliver problematisk at adskille renterne. Der opstår endnu et problem, når den ene ægtefælle overfører et lag til en anden konto, idet spørgsmålet herefter bliver, om renterne ligeledes skal overføres helt eller delvist.

Dommerne i UfR 2018.1539 H skulle alene tage stilling til sammenblanding af to formuearter fordelt på tre lag, hvor det var muligt med rimelig enkelthed at ”pinpointe” engangsydelsen. Der var ikke påberåbt forlods udtagelse af andre beskyttede formuearter, hvorfor de mange efterfølgende indsættelser og hævnninger på sin vis var uden betydning, da det ikke var nødvendigt at undersøge, om der var kommet et fjerde eller måske endda et femte lag i lagkagen. Det er herefter uvist, om Højesteret ville være kommet frem til samme resultat, såfremt de skulle identificere to eller flere beskyttede formuearter for herefter at vurdere, om disse var i behold. Dette medfører en usikkerhed angående lagkagemodellens fremtidige anvendelsesområde. En usikkerhed, der forøges, når Højesteret i præmissen angiver, at engangsydelsen ”*under disse omstændigheder*”¹⁸⁵ måtte anses som værende i behold. Dette understreger, at andre momenter, eller en større sammenblanding, kunne have ført til et andet resultat. Når Stæger anfører, at domstolene henset til den fri bevisbedømmelse, jf. RPL § 344, stk. 1 alene kan anvende lagkagemodellen som et fortolkningsbidrag, men ikke som en endegyldig løsning på sammenblandingsproblematikken, må dette anses som værende korrekt.¹⁸⁶

Der er forskellige beskyttelseshensyn ved de forskellige formuearter. En personskadeerstatning har eksempelvis et højere beskyttelseshensyn end delingsformuen grundet dens personlige karakter og omstændighederne, den er udbetalt som følge af. Lagkagemodellen tager dog ikke højde for de individuelle beskyttelseshensyn, da formuearternes beskyttelse afhænger af den rækkefølge, som de er indsat i. Er personskadeerstatningen eksempelvis indsat som det sidste på bankkontoen, forbruges denne først, såfremt der ikke efterfølgende er indsat andre formuearter, uanset at dennes beskyttelseshensyn må antages at skulle prioriteres højere end delingsformuen. Personskadeerstatningens og andre personlige formuearters særlige beskyttelseshensyn, er der dermed ikke taget højde for i lagkagemodellen.

¹⁸⁴ TFA 2020.307, s. 6

¹⁸⁵ UfR 2018.1539, s. 7

¹⁸⁶ U.2021B.71, s. 5

Grønborg har angivet en række eksempler på, hvorledes lagkagemodellen løser en række problematikker. Det anføres, at det er uden betydning, om det oprindelige indestående, og dermed det første lag, er delingsformue eller særeje.¹⁸⁷ Det er endvidere angivet, at kontoindehaveren altid alene vil kunne hæve de senest indsatte midler.¹⁸⁸ Ofte ønsker en skadelidt ægtefælle dog at købe et aktiv for erstatningsmidlerne, eksempelvis en ny bil, der opfylder de nye behov, der kan være opstået som følge af en personskade. Selvom et aktiv er erhvervet umiddelbart efter modtagelsen af erstatningen, kan der med stor sandsynlighed være indgået løn på kontoen i tiden mellem modtagelsen og erhvervelsen af aktivet. Dette vil medføre, at aktivet får en tvungen blandet formuestatus, hvorfor lagkagemodellen i denne henseende ikke er hensigtsmæssig.

Det anføres videre, at kontoindehaveren ikke ensidigt kan bestemme formuearten af de midler, der hæves fra den sammenblandede bankkonto.¹⁸⁹ Eftersom der anvendes formuleringen ”ensidigt”, er det uvist, om ægtefællerne i fællesskab kan aftale, at de anvendte midler skal være af en bestemt formueart. Dette ville i så fald løse den ovenstående problematik angående bilen. Ægtefællerne vil dog i de fleste tilfælde ikke være bekendte med nødvendigheden af en sådan aftale. Grønborg anfører videre, at parterne ikke ved formløs aftale eller ægtepagt kan bestemme, at lagkagemodellen ikke skal finde anvendelse, hvorefter det anføres, at lagkagemodellen er præceptiv.¹⁹⁰ Her er tillige en usikkerhed omkring, hvad dette udsagn indebærer. Det kan enten betyde, at parterne ikke kan aftale, at domstolene skal anvende en anden fremgangsmåde end lagkagemodellen, eller det kan indebære, at parterne ikke kan aftale sig ud af reglen om, at det altid er de sidst indsatte midler, der anvendes først. Såfremt intentionen har været det sidste, så må dette ikke kunne tiltrædes, da det strider imod det grundlæggende princip om aftalefrihed og ikke stemmer overens med gældende ret. For nærmere gennemgang af parternes adgang til aftaler om forlods udtagelse se kapitel 7.

6.4.3. Betydningen for den fremtidige vurdering af sammenblandingsproblematikken

Udvalget havde med indførelsen af ÆFL, og ændringen af ordlyden fra ”ikke antages at være forbrugt” til ”i behold”, til hensigt at lempe bevisbyrden for, hvornår en personskadeerstatning er til stede på bankkontoen, og dermed kan udtages forlods. I UfR 2018.1539 H er det anført, at sammenblandingen skete over en periode på 3 år og 10 måneder, og at hævningerne og indsættelserne

¹⁸⁷ TFA 2020.307, s. 5 – eksempel 1a og 1b

¹⁸⁸ Ibid, s. 9

¹⁸⁹ Ibid, s. 9

¹⁹⁰ Ibid, s. 9

efter indsættelsen af engangsydelsen var betydelige.¹⁹¹ Lagkagemodellens skarpe inddeling i lag må anses at medføre, at bevisbyrden for, at formuen er i behold, bliver lettere at løfte, idet der alene skal fremlægges dokumentation for kontoens bevægelser. Dette er dog betinget af, at det er muligt at fastlægge de forskellige lag, hvilket muligvis kan blive en tung og omkostningsrig proces, henset til hvad det tidsmæssigt må kræve. Grønberg anfører, at resultatet måtte være det samme, selvom perioden havde været længere og sammenblandingen større.¹⁹² Stægers betragtning om, at domstolene ved en uoverskuelig sammenblanding med stor sandsynlighed ikke vil gennemgå de enkelte posteringer minutiøst, og dermed afholde sig fra at anvende lagkagemodellen, må tiltrædes.¹⁹³ I disse uoverskuelige sager vil bevisbyrden dermed ikke være lempet. Overordnet set må en anvendelse af lagkagemodellen dog anses at være i overensstemmelse med udvalgets hensigter i forhold til lempelse af bevisbyrden.

Det endelige spørgsmål må efter ovenstående gennemgang være, hvorvidt UfR 2018.1539 H vil have en betydning for den fremtidige vurdering af sammenblandingsproblematikken, og om lagkagemodellen vil blive anvendt i forbindelse hermed. Højesteret har ikke tidligere taget stilling til, hvorledes sammenblandingsproblematikken bør løses, hvorfor UfR 2018.1539 H er den første af sin slags og har, som Stæger anfører, naturligvis en høj præjudikatsværdi. Der er dog også tale om et bevisspørgsmål, hvorfor de konkrete omstændigheder vil have en betydning for sagernes udfald. Der foreligger efter ovenstående gennemgang ikke tvivl om, at domstolene har anlagt en ny fremgangsmåde, der stemmer overens med det i lagkagemodellen anførte. Dette er dog ikke ensbetydende med, at domstolene fremadrettet konsekvent vil anvende lagkagemodellen til at løse sammenblandingsproblematikken henset til den fri bevisbedømmelse, jf. RPL § 344, stk. 1.

7. Aftaler om deling af personskadeerstatninger

7.1. Aftaler om lighedeling, jf. ÆFL § 16

Efter ÆFL § 36 skal personskadeerstatningen være ”i behold”, førend den skadelidte ægtefælle forlods vil kunne udtage sin erstatning. Trods ovenstående analyse er der dog fortsat usikkerhed om, hvornår en personskadeerstatning må anses som værende i behold, og hvilken fremgangsmåde der

¹⁹¹ UfR 2018.1539 H, s. 7

¹⁹² TFA 2020.307, s. 8

¹⁹³ U.2021B.71, s. 4

anvendes til klarlæggelsen heraf. Det kan dermed være svært for den enkelte ægtefælle at gennemskue sin retstilling i tilfælde af en eventuel separation eller skilsmisse. Det er dog muligt for ægtefæller at aftale sig ud af denne vanskelige problematik, idet ægtefæller ved ægtepagt kan aftale, at en personskadeerstatning helt eller delvist skal indgå i formuedelingen i tilfælde af separation eller skilsmisse, jf. ÆFL § 16, jf. § 32.

Efter ÆFL § 16 er det muligt for ægtefællerne at aftale, at en personskadeerstatning, der efter ÆFL § 36 ikke indgår i delingsformuen, alligevel skal indgå enten helt eller delvist i lighedelingen på ægtefælleskiftet. Ægtefællerne kan ved ægtepagt aftale, at enten alle personskadeerstatninger, at en specifik personskadeerstatning, eller at en del af en personskadeerstatning skal lignedeles.¹⁹⁴

Ovenstående aftaler kan både indgås, når personskadeerstatningen er modtaget og udbetalt, og når personskadeerstatningen endnu ikke er udbetalt.¹⁹⁵ Hvis eksempelvis M har været udsat for en arbejdsskade, og dermed afventer en personskadeerstatning, der endnu ikke er udbetalt, er det muligt at indgå aftaler om dennes deling på et eventuelt ægtefælleskifte. Det er i denne forbindelse væsentligt at bemærke, at EAL § 18, stk. 1, hvorefter en personskadeerstatning ikke kan overdrages, så længe kravet og dets størrelse ikke er anerkendt eller fastslået af domstolene, ikke forhindrer ovenstående aftaler, idet der ved en aftale om lighedeling af en personskadeerstatning ikke er tale om en egentlig overdragelse af denne, da den fortsat udbetales til den skadelidte ægtefælle.¹⁹⁶

Lovgiver har muliggjort aftaler om personskadeerstatningers lighedeling på ægtefælleskiftet i ÆFL § 16, idet det forekommer rimeligt, at den skadelidte ægtefælle kan ønske at give en andel af erstatningen til sin ægtefælle og sikre denne, da denne ofte har været nødt til at ændre sin livsstil og tilrette den til den skadelidte ægtefælles varige personskade.¹⁹⁷

Bormann, Stæger og Trabjerg anfører, at der kan være betænkeligheder ved, at ægtefæller kan lave aftaler om, at fremtidige personskadeerstatninger skal indgå i lighedelingen, idet en ægtefælle typisk ikke vil kunne overskue konsekvenserne af en sådan aftale.¹⁹⁸ Dette må tiltrædes, idet ægtefæller uden en juridisk baggrund, sjældent har kendskab til, hvad en sådan aftale indebærer og ikke nød-

¹⁹⁴ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 142

¹⁹⁵ *Ibid.*, s. 142

¹⁹⁶ *Ibid.*, s. 142

¹⁹⁷ L 178, s. 54

¹⁹⁸ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 143

vendigvis har rådført sig ved en jurist. Derfor vil en ægtepagt, der er indgået på ovenstående vilkår, i visse tilfælde blive tilsidesat grundet bristende forudsætninger, såfremt denne aftale alene er af generel karakter.¹⁹⁹ Derimod vil en aftale indgået med bistand fra en jurist, revisor eller lignende ofte fastholdes, idet dette indikerer, at det har været en beslutning truffet på et oplyst grundlag. Ved vurderingen af, hvorvidt den indgåede aftale er gyldig eller ej, vil der ligeledes blive lagt vægt på, hvilken erfaring den pågældende ægtefælle har med økonomiske forhold, og hvor længe der er gået, siden aftalen blev indgået.²⁰⁰

Ifølge bet. nr. 1552 af 2015 havde Retsvirkningslovsudvalget direkte anført, at en aftale om, hvorledes personlige rettigheder, herunder personskadeerstatninger, skal ligedeles ved eventuel separation eller skilsmisse, ikke skal kunne tidsbegrænses.²⁰¹ Dette stemmer ligeledes overens med tidligere gældende ret.²⁰² Dette er videreført i ÆFL, hvorefter det følger indirekte af § 28, stk. 2, at det alene er særeje, der kan tidsbegrænses, hvorfor der ikke kan aftales tidsbegrænset delingsformue.²⁰³

7.2. Aftaler om forlods udtagelse, jf. ÆFL § 12, stk. 2, nr. 4

Ud over ovenstående mulighed for at aftale, at en personskadeerstatning skal indgå i formuedelingen, er det muligt for ægtefællerne at aftale, at den skadelidte ægtefælle vil kunne udtage personskadeerstatningen forlods uden at skulle bevise, at denne er i behold i tilfælde af separation eller skilsmisse.²⁰⁴ Dette aftales i form af sumsæreje efter ÆFL § 12, stk. 2, nr. 4, hvorefter et bestemt beløb kan gøres til særeje.

Såfremt ægtefællerne benytter sig af denne mulighed, vil personskadeerstatningen blive til særeje, hvorfor indtægter og værdistigninger vil følge særejet, og dermed ligeledes blive særeje.²⁰⁵ Som nærmere redegjort for i afsnit 3.2. adskiller dette sig fra, hvad der ellers gør sig gældende for personskadeerstatninger, idet indtægter og værdistigninger af en personskadeerstatning indgår i ligedelingen på ægtefælleskiftet. Det er dermed væsentligt at have for øje, når en aftale om forlods udta-

¹⁹⁹ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 143

²⁰⁰ Linda Nielsen og Anette Kronborg, *Skilsmisseret*, s. 322

²⁰¹ Betænkning nr. 1552/2015, s. 62

²⁰² *Ibid.*, s. 349

²⁰³ L 178, s. 50

²⁰⁴ Bormann, Stæger og Trabjerg, *Ægtefælleloven med kommentarer*, s. 270

²⁰⁵ *Ibid.*, s. 269-270

gelse indgås mellem ægtefæller, at indtægter og værdistigninger i disse tilfælde vil følge sumsærejet og blive til særeje.

Sumsæreje, jf. ÆFL § 12, stk. 2, nr. 4 kan tidsbegrænses, jf. ÆFL § 12, stk. 5, hvilket ligeledes stemmer overens med ÆFL § 28, stk. 2, hvorefter særeje kan tidsbegrænses. Tidsbegrænsningen er tillige en afvigelse fra aftaler om lighedeling af en personskadeerstatning, jf. ÆFL § 16, hvorfor dette ligeledes er væsentligt at have med i sine overvejelser, når der indgås aftaler om personskadeerstatninger.

7.3. Sammenfatning

På baggrund af ovenstående må det lægges til grund, at det er muligt for ægtefæller at aftale, at en eller flere personskadeerstatninger enten helt eller delvist skal deles i tilfælde af separation eller skilsmisse, jf. ÆFL § 16. En sådan aftale er mulig at indgå både før og efter udbetalingen af personskadeerstatningen og kan ligeledes angå alle, én eller en del af en personskadeerstatning.

Derudover er der mulighed for at aftale, at den skadelidte ægtefælle vil kunne udtage personskadeerstatningen forlods uden at skulle bevise, at denne er i behold, hvilket vil medføre, at den skadelidte ægtefælle slipper for den besværlige og usikre proces i at skulle overbevise en domstol om, at personskadeerstatningen er i behold. Der er dermed mulighed for at undgå det kringlede system og de mange problemstillinger, der er belyst i de tidligere kapitler i denne afhandling. De fleste ægtefæller uden en juridisk baggrund er dog ikke bevidste om, at denne mulighed foreligger, hvorfor det må antages, at der ofte ikke bliver indgået aftaler om, hvorledes en personskadeerstatning skal behandles i tilfælde af separation eller skilsmisse.

8. Konklusion

Ved indførelsen af ÆFL blev det tidligere krydsfelt, der befandt sig mellem RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2, som regulerede personskadeerstatningers behandling på ægtefælleskiftet, fjernet og samlet i én bestemmelse, nemlig ÆFL § 36. Formålet med denne afhandling har været at undersøge, hvorvidt retstilstanden vedrørende sammenblandingensproblematikken har ændret sig efter vedtagelsen af ÆFL i henhold til at anse en personskadeerstatning som værende i behold på ægtefælleskiftet, og hvilken betydning, hvis nogen, Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 har for den gældende retsstilling.

Det må indledningsvist konkluderes, at personskadeerstatninger har et særligt personligt præg, idet de er udbetalt som følge af en personskade, samt har til formål at kompensere for en fremtidig manglende indtjeningsevne, og de gener og ulemper, som skadelidte må leve med fremadrettet. En personskadeerstatning er dermed i høj grad beskyttelsesværdig, hvorfor den skadelidte ægtefælle vil kunne holde en personskadeerstatning uden for lighedelingen på ægtefælleskiftet, i det omfang erstatningen må anses for værende i behold, jf. ÆFL § 36. Ifølge de tidligere bestemmelser i RVL og EAL kunne en personskadeerstatning udtages forlods, såfremt denne måtte antages ikke at være forbrugt, hvorfor ordlyden er ændret med vedtagelsen af ÆFL. Efter en sammenligning af ”ikke antages at være forbrugt” og ”i behold” må det lægges til grund, at ændringen af ordlyden ikke er andet end netop dét, hvorfor ændringen ikke medfører en ændring i domstolenes vurdering af, om formuen kan holdes uden for delingen på ægtefælleskiftet. Der foreligger dog endnu ikke trykt retspraksis, hvorefter der er sket en prøvelse af, hvornår en udbetalt personskadeerstatning må anses for værende i behold. Det kan derfor på nuværende tidspunkt ikke konkluderes, hvorvidt udvalgets anførte hensigter samt ændringen af ordlyden har medført en lempelse af beviskravet.

Ordlyden af ÆFL § 36 forholder sig ikke nærmere til, hvornår en personskadeerstatning må anses som værende i behold, når denne er blandet sammen med ægtefællernes øvrige økonomi. Der har gennem tiden været opstillet en række forskellige fremgangsmåder som bud på, hvordan sammenblandingensproblematikken kan løses. Efter en gennemgang af disse teoretiske fortolkningsrammer findes det mest hensigtsmæssigt at anvende synke til bunds-metoden, idet denne fremgangsmåde tilgodeser personskadeerstatningen og dennes høje beskyttelseshensyn. Derudover tilgodeser den udvalgets hensigter om lempelse af bevisbyrden. Fremgangsmåden ses dog alene mest hensigts-

mæssigt, når forbrug af personskadeerstatningen ikke kan fyldes op igen. Såfremt der er sket sammenblanding af mere end to formuearter med andre beskyttelseshensyn, må det lægges til grund, at synke til bunds-metoden eller den forholdsmæssige fordeling må anses for værende de mest hensigtsmæssige fremgangsmåder.

Ved afsigelsen af Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 anføres det af Grønborg og Stæger, at der er anlagt en ny fremgangsmåde til løsningen af sammenblandingsproblematikken i forbindelse med indsættelse af midler med forskellig formueart på en bankkonto. Fremgangsmåden har fået sit navn ”Lagkagemodellen”, idet de forskellige formuearter lægger sig i lag. Det må herefter konkluderes, at Højesteret har anlagt en ny fremgangsmåde, som ikke er set anvendt før, og som ikke svarer til nogle af de tidligere opstillede teoretiske fortolkningsrammer. Det findes dog, at der er en række situationer, hvor denne fremgangsmåde ikke er hensigtsmæssig, hvorfor rækkevidden af denne fortsat er uvis.

Det må herefter konkluderes, at der fortsat er usikkerhed omkring, hvornår en personskadeerstatning kan holdes uden for lighedsløst på ægtefælleskiftet. Det er dog muligt for ægtefællerne at aftale, hvornår en personskadeerstatning kan udtages forlods, hvorfor ægtefællerne kan undgå domstolsprøvelse og den medfølgende usikkerhed om udfaldet, jf. ÆFL § 16.

Endeligt kan det konkluderes, at der ikke på nuværende tidspunkt er sket en ændring i retstilstanden vedrørende sammenblandingsproblematikken efter vedtagelsen af ÆFL i henhold til at anse en personskadeerstatning som værende i behold på ægtefælleskiftet. Der er dog med Højesterets afgørelse af 30. januar 2018 anlagt en ny fremgangsmåde. UfR 2018.1539 H er den første dom vedrørende sammenblandingsproblematikken afsagt af Højesteret. Da denne er den første af sin slags, har denne naturligvis en høj præjudikatsværdi. Domstolene er dog underlagt en fri bevisbedømmelse efter RPL § 344, stk. 1, hvorfor de konkrete omstændigheder ligeledes vil have betydning for udfaldet af sagen. At domstolene har anlagt en ny fremgangsmåde er ikke ensbetydende med, at domstolene fremadrettet konsekvent vil anvende lagkagemodellen til løsning af sammenblandingsproblematikken henset til den fri bevisbedømmelse, jf. RPL § 344, stk. 1. Hvorvidt der derudover er sket en lempelse af bevisbyrden med vedtagelse af ÆFL § 36 må afhænge af den fremtidige retspraksis på området.

9. Litteraturliste

Love og lovforslag

Justitsministeriets Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget af 03.09.2009

Forkortet: Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget

LBK nr. 266 af 21.03.2014: Bekendtgørelse af lov om erstatningsansvar (Erstatningsansvarsloven)

Forkortet: EAL

LBK nr. 376 af 31.03.2020: Bekendtgørelse af lov om arbejdsskadesikring

LBK nr. 774 af 07.08.2019: Bekendtgørelse af lov om ægtefællers økonomiske forhold (Ægtefælleloven)

Forkortet: ÆFL

LBK nr. 995 af 14.06.2018: Bekendtgørelse af lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet

LBK nr. 1814 af 23.12.2015: Bekendtgørelse af lov om ægteskabets retsvirkninger (Retsvirkningsloven)

Forkortet: RVL

Lov nr. 56 af 18.03.1925: Bekendtgørelse af lov om ægteskabets retsvirkninger

Lovforslag L 178 som fremsat d. 29.03.2017, Folketingstidende 2016/17, Tillæg A

Forkortet: L 178

Skriftlig fremsættelse til Lovforslag L 178, Folketingstidende 2016/17, Tillæg A

Forkortet: Skriftlig fremsættelse af L 178

Betænkninger

Betænkning afgivet af Justitsministeriets ægteskabsudvalg af 1957, Betænkning nr. 305 af 1962 om skifte mellem ægtefæller

Forkortet: Betænkning nr. 305/1962

Betænkning afgivet af Justitsministeriets ægteskabsudvalg, Betænkning nr. 415 af 1966 om ægteskabets retsvirkninger

Forkortet: Betænkning nr. 415/1966

Betænkning afgivet af Retsvirkningslovsudvalget, Betænkning nr. 1552 af 2015 om ægtefællers økonomiske forhold

Forkortet: Betænkning nr. 1552/2015

Betænkning afgivet af ægteskabsudvalget af 1969, Betænkning nr. 714 af 1974 om ægteskab

Forkortet: Betænkning nr. 714/1974

Retspraksis

Højesterets afgørelse af 30. januar 2018

Forkortet: UfR 2018.1539 H

Østre landsrets afgørelse af 1. juli 1993

Forkortet: UfR 1993.884 Ø

Østre landsrets afgørelse af 18. august 1999

Forkortet: UfR 1999.426 Ø

Vestre landsrets afgørelse af 8. december 2004

Forkortet: TFA 2005.156 V

Vestre landsrets afgørelse af 9. juni 2010

Forkortet: TFA 2010.600 V

Vestre landsrets afgørelse af 30. april 2014

Forkortet: TFA 2014.324 V

Artikler og afhandlinger

Abrahamsen, Gitte Meldgaard, *Begrebsafklaring eller begrebsforvirring?*, 2018

Forkortet: U.2018B.46

Dam, Henrik, Feldthusen, Rasmus Kristian og Taksøe-Jensen, Finn, *Særeje, hvor er vi nu?*, 2002

Forkortet: U.2002B.426-436

Grønborg, Jørgen Ulrik og Grønborg, Ulrik, *Lagkagemodellen – sammenblanding af midler med forskellig formueart på samme konto*, 2020

Forkortet: TFA 2020.307

Holdgaard, Marianne, *Hvilken legal formueordning skal vi have nu?*, 2015

Forkortet: TFA 2015.234

Nielsen, Louise Kassentoft, *Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissekifter*, 2014

Forkortet: Louise Kassentoft Nielsen, Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissekifter

Stæger, Johan Hartmann, *Om lagkager, pandekager og den fri bevisbedømmelse*, 2021

Forkortet: U.2021B.71

Litteratur

Abrahamsen, Gitte Meldgaard, *Pensionslignende regler ved separation og skilsmisse*, 1. udgave 2014

Forkortet: Gitte Meldgaard Abrahamsen, Pensionslignende regler ved separation og skilsmisse

Andersen, Ernst, *Familieret*, 3. udgave, 1971

Forkortet: Ernst Andersen, Familieret

Andersen, Mads Bryde, *Ret & metode*, 2002

Forkortet: Mads Bryde Andersen, Ret & metode

Bormann, Anne Louise, Stæger, Johan Hartmann, og Trabjerg, Ib Hounsgaard, *Ægtefælleloven med kommentarer*, 1. udgave, 2019

Forkortet: Bormann, Stæger og Trabjerg, Ægtefælleloven med kommentarer

Evald, Jens, *Retskilderne og den juridiske metode*, 2. Udgave, 2000

Forkortet: Jens Evald, Retskilderne og den juridiske metode

Feldthusen, Rasmus Kristian i *Familieret og egangement: Hilsener til Svend Danielsen*, 1. udgave, 2009

Forkortet: Rasmus Kristian Feldthusen i Familieret og egangement: Hilsener til Svend Danielsen

Lund-Andersen, Ingrid og Nørgaard, Irene, *Familieret*, 2. udgave, 2012

Forkortet: Ingrid Lund-Andersen og Irene Nørgaard, Familieret

Munck, Noe, og Taksøe-Jensen, Finn, *Særeje*, 1. udgave, 1996

Forkortet: Noe Munk og Finn Taksøe-Jensen, Særeje

Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, 2014

Forkortet: Carsten Munk-Hansen, Retsvidenskabsteori

Nielsen, Linda, og Kronborg, Anette *Skilsmisseret*, 5. udgave, 2020

Forkortet: Linda Nielsen og Anette Kronborg, Skilsmisseret

Nørgaard, Irene, *Familieret*, 4. udgave, 2019

Forkortet: Irene Nørgaard, Familieret

Nørgaard, Irene, *Formueordninger*, 1. udgave, 2001

Forkortet: Irene Nørgaard, Formueordninger

Pedersen, Marianne Højgaard i *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, 1. udgave, 2018

Forkortet: Marianne Højgaard Pedersen i Festskrift til Mads Bryde Andersen

Hjemmesider

https://www.dakofa.dk/fileadmin/user_upload/documents/Arrangementer/2014/140506_07/20140506_1245_Affaldsjura_-_juridisk_metode.pdf?fbclid=IwAR0RrbZGf8tB_gPM0Dx7DfkixnPAAXfMBzUwNvAjJttRcPsunzscISlkFI0

https://www.ft.dk/da/ofte-stillede-spoergsmaal/lov_hvad-er-forarbejder?fbclid=IwAR37cQEZMmJPeNyWj4FHasO32XYS41ib10hGRBeEeOXm0z3Dd6iDhfcKz24

Karnov

- https://pro.karnovgroup.dk/document/7000853325/1#LBKG2019774_P36

Forkortet: Karnov.dk, Noter til ÆFL § 36

Synopsis.dk

- <https://themis.dk/synopsis/docs/AEFL-kommentar/AEFLKOMM36.asp>

Forkortet: Synopsis.dk, Kommentar til ÆFL § 36

Bilag 1 – Illustration af lagkagemodelen

